

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Monialaisuus luovien alojen korkeakouluissa

Turun Humanistisen ammattikorkeakoulun ja
Turun Taideakatemian yhteistyön kehittäminen

Veera Syrén

Kulttuurituotannon koulutusohjelma (240 op)

5 / 2017

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kulttuurituotannon koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Veera Syrén	Sivumäärä 30 ja 6 liitesivua
Työn nimi Monialaisuus luovien alojen korkeakouluissa: Turun Humanistisen ammattikorkeakoulun ja Turun Taideakatemian yhteistyön kehittäminen.	
Ohjaava opettaja Minna Hautio	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Humanistinen ammattikorkeakoulu	
Tiivistelmä <p>Tämän työn tilaaja on Turun Humanistinen ammattikorkeakoulu.</p> <p>Opinnäytetyöni tavoitteena on kehittää Turun Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon opiskelijoiden ja Turun Taideakatemian taidealojen opiskelijoiden monialaista yhteistyötä sekä luoda malleja yhteistyön toteuttamiseksi. Monialaisen yhteistyön tuominen luovien alojen korkeakouluopintoihin lisää kulttuurin ja taiteen alojen välistä ymmärrystä. Opintojen aikana syntyneet verkostot ja kyky niiden hyödyntämiseen ovat opiskelijoille tärkeä työelämän resurssi.</p> <p>Työ toteutettiin käyttäen kvalitatiivista tutkimusta. Menetelminä käytettiin haastatteluja ja vertailuanalyysejä. Työtä varten haastattelin Turun Humanistisen ammattikorkeakoulun lehtoreita, Taideakatemian opettajia sekä kulttuuriolosuuskunta Karisman varapuheenjohtajaa. Vertailuanalyysejäni kohteeksi valittiin Kaarina Isoherrasen ja Erja Katajamäen väitöskirjat. Työtä voidaan hyödyntää Turun Humanistisen ammattikorkeakoulun ja Turun Taideakatemian yhteistyön kehittämisessä.</p>	
Asiasanat monialaisuus, luovat toimialat, kulttuurituotanto, esittävät taiteet, kuvataide, media-ala, musiikkiala	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Cultural management

ABSTRACT

Author Veera Syrén	Number of Pages 30
Title Multidisciplinary in Universities of creative industries. Developing collaboration between Humak University of Applied sciences and Turku Arts Academy	
Supervisor Minna Hautio	
Subscriber and/or Mentor Humak University of Applied sciences of Turku	
<p>Abstract</p> <p>This thesis was commissioned by Humak University of applied sciences of Turku.</p> <p>The goal of this thesis was to develop the multidisciplinary collaboration between the students of Humak University of applied sciences and Turku Arts Academy. Also an aim was to create models to implement this collaboration.</p> <p>Bringing multidisciplinary collaboration to universities of creative industries will increase the mutual understanding between students of these creative fields.</p> <p>This examination was executed by using qualitative research methods. The methods that were used were interviews and comparative analysis. The people interviewed involved teachers of Humak University of applied sciences and Turku Arts Academy as well as the vice chairman of Cultural co-operative Karisma. The comparative analysis focused on theses written by Kaarina Isoherranen and Erja Katajamäki.</p> <p>This thesis is beneficial in developing collaboration to Humak University of Applied sciences and Turku Arts Academy.</p>	
Keywords multidisciplinary, creative industries, culture management	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 YHTEISTYÖN TARVE JA TAUSTA	6
3 OPPILAITOKSET JA KOULUTUSLINJAT	9
3.1. Humanistinen ammattikorkeakoulu	9
3.2. Turun Taideakatemia	11
4 TUTKIMUSMENETELMÄT	13
4.1. Haastattelut	13
4.3. Vertailuanalyysi	15
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	16
5.1. Haastatteluiden tulokset	16
5.3. Vertailuanalyysin tulokset	21
6 EHDOTUKSET YHTEISTYÖN EDISTÄMISEKSI	27
6.1. Vastuuhenkilöt ja lukuvuoden suunnittelu	27
6.2. Pestuupäivä	28
6.3. Opintosisältöjen yhdistäminen	32
6.4. Karisma-osuuskunta	34
7 POHDINTA	35
LÄHTEET	36
LIITTEET	39

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tilaaja on Turun Humanistinen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyössäni tutkin Turun Humanistisen ammattikorkeakoulun (jäljempänä Humak) ja Turun Taideakatemian (jäljempänä Taideakatemia) yhteistyötä ja sen kehittämistä. Yhteistyön kehittäminen koskee Humakin kulttuurituotannon koulutusohjelmaa sekä kaikkia Taideakatemian koulutusohjelmia. Tutkin sitä, millaisia olemassa olevia malleja yhteistyön toteuttamiseen on ja miten niitä voidaan kehittää monialaisuuden avulla. Opinnäytetyöni tavoitteena on löytää malleja, joiden avulla yhteistyöstä voidaan tehdä organisoidumpaa ja vakiinnuttaa se molempien oppilaitosten toimintatapoihin.

Ajatus lähteä tutkimaan ja kehittämään Humakin ja Taideakatemian yhteistyötä sai alkunsa, kun pohdin Taideakatemiassa opiskelevan ystäväni kanssa, miksi emme tee yhteisiä projekteja. Tiedustellessani opinnäytetyöohjaajaltani aiheen ajankohtaisuutta, kävi ilmi, että oppilaitokset ovat jo tehneet yhteistyötä ja hakeneet Euroopan aluekehitysrahastosta tukea yhteiselle Pestuutori-hankkeelle. Kun hankkeelle ei saatukaan rahoitusta, innostus yhteistyön toteuttamiseen laantui. Opinnäytetyöprosessini myötä kiinnostus opettajien keskuudessa heräsi uudelleen.

Opinnäytetyössäni kuvaan yhteistyön taustaa ja tarvetta sekä esittelen Humakin ja Taideakatemian toimintaa, koulutusohjelmia sekä opetussuunnitelmia. Tutkimusmenetelminä käytän kvalitatiivista tutkimusta sekä vertailuanalyysia. Olen opinnäytetyötäni varten haastatellut Humakin lehtoreita (jäljempänä opettaja) ja Taideakatemian opettajia sekä Taideakatemian opiskelijoiden perustaman Karisma-osuuskunnan varapuheenjohtajaa. Haastatteluiden avulla selvitän, millaisia haasteita tähänastisessa yhteistyössä on kohdattu ja miten yhteistyötä voidaan tulevaisuudessa toteuttaa. Vertailuanalyysissani perehdyn siihen, miten monialaista yhteistyötä toteutetaan sosiaali- ja terveystieteiden alalla sekä ammattikorkeakoulussa. Lopuksi esittelen ehdotukset yhteistyön kehittämiseksi.

2 YHTEISTYÖN TARVE JA TAUSTA

Taide- ja kulttuurikentän työllistymisrakenne on perinteisesti ollut sirpaleinen ja monet alan toimijat hankkivat vuotuisen elantonsa useista eri tulonlähteistä. Nykyinen kulttuurin ja taiteen rahoitusjärjestelmä ei takaa toimeentuloa kaikille taide- ja kulttuurialan työläisille suuresta toimijamäärästä johtuen (Rautiainen, Roiha & Resunjeff 2015, 50). Vuonna 2010 taiteilijoita oli yhteensä noin 20 000. Taiteilijoiden määrä kasvoi vuodesta 2000 vuoteen 2010 arviolta 19 %. (Resunjeff 2014, 28.) Samalla aikavälillä taidealojen vakituiset työpaikat kuitenkin vähenivät keskimäärin 4 %. Vuonna 2010 vakituksessa työsuhhteessa toimi 25 % taiteilijoista. Loput taiteilijoista toimivat joko vapaina taiteilijoina, yrittäjinä tai freelancereina. Toisin sanoen 75 % taiteilijoista työllistää itse itsensä.

Taiteilijan työ on viime vuosina ollut murroksessa, sillä ammattikentän vaatimukset ovat muuttuneet. Nykyaikaisilta taiteilijoilta odotetaan lisääntyvässä määrin itsensä manage-roimisen, edustamisen, verkostoitumisen ja julkisuuden pelisääntöjen tai toimintojen hallitsemista (Houni & Ansio 2014, 385). Alalla pärjääminen edellyttää sitä, että taiteilija joutuu astumaan oman ydinosaamisensa, taiteen tekemisen ulkopuolelle ja toimimaan itselleen tuntemattomassa ympäristössä. Useille taiteilijoille tämä on haastavaa, sillä keskittymien taiteen tekemiseen kärsii. Yksittäisen taiteilijan asema työmarkkinoilla voi olla heikko ja esimerkiksi sopimuksista neuvottelemisen ja oman osaamisen myyminen saatetaan kokea haastavaksi. Monet taiteilijat tarvitsisivatkin tuottajatahoa, jolle ulkoistaa markkinoimiseen ja myymiseen liittyvät toiminnot.

Kentän myllerryksen keskellä yhä useampi taiteilija kärsii työttömyydestä. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden työttömien taiteilijoiden määrä on kasvanut kaikilla taidealoilla viimeisen neljän vuoden sisällä yli 4 %. Vuonna 2015 työttömyysaste oli kuvataiteen alalla 38 %, teatterin ja tanssin alalla 22 %, muilla kulttuurialan koulutuksilla 18 %, viestintä- ja informaatiotieteiden alalla 17 %, käsi- ja taideteollisuuden alalla 16 % ja musiikkialalla 13 %. (Suomen virallinen tilasto 2017a) Vuonna 2015 keskimääräinen työttömyysaste oli 9,4 (Suomen virallinen tilasto 2017b).

Taulukko 1. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden taiteilijoiden työttömyysaste vuosina 2011 ja 2015.

Taiteenala	2015	2011	Kasvu
Kuvataideala	38 %	29 %	9 %
Teatteri ja tanssi	22 %	16 %	8 %
Muu kulttuurialan koulutus	18 %	14 %	4 %
Viestintä- ja informaatiotieteet	17 %	11 %	6 %
Käsi- ja taideteollisuus	16 %	10 %	6 %
Musiikkiala	13 %	8 %	5 %

Kulttuurituottajat työllistyvät ammattiin keskimäärin muita kulttuurialoja paremmin. Vuonna 2015 tehdyn selvityksen mukaan Humanistisessa ammattikorkeakoulusta nuorten koulutuksesta valmistuneiden kulttuurituottajien työllistymisprosentti oli 81,1. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2017, 13.) Toisaalta kulttuurituottajien työllistymismahdollisuudet eivät ole osoittaneet kasvumahdollisuuksia sen suuremmin julkisella kuin yksityiselläkään sektorilla (Kaunisharju 2012, 13). Kulttuurituottajille pätkätyö ja epätyypilliset työsuhteet ovat tavallisia (Kaalikoski, 2015, 13).

Kulttuurituottajilla nähdään olevan merkittävä rooli luovan talouden kehittäjinä (Kaunisharju 2012, 13). Kulttuurituottaja toimii taiteen ja talouden välisenä diplomaattina. Tuottajan rooli yksittäisten taiteilijoiden työparina on tärkeä mm. taiteilijan etujen ja työllistymisen edistäjänä. Esimerkiksi Suomen Näyttelijäliiton, Teatterin tiedotuskeskuksen ja Teatterikeskuksen vuoden 2017 alkupuolella julkaistun tutkimuksen mukaan freelancernäyttelijät kokivat työnsä suurimmiksi ongelmiksi epävarmuuden tulevaisuudesta ja omasta toimeentulosta. Yhtenä tärkeimpänä tukitoimena he toivoivat saavansa avukseen agentin tai managerin. (Suomen näyttelijäliitto 2017.) Kulttuurituottajien avulla taiteilijat voivat keskittyä oman intohimonsa toteuttamiseen.

Taiteilijat ovat taide- ja kulttuurikentän sydän, jota ilman kulttuurituottajan ammattia ei olisi. Tuottajalle taiteilijan ammatin ja alan toimintaperiaatteiden ymmärtäminen on ammattiosaamisen kannalta tärkeää. Tuottajan roolia kuvataiteilijoiden kansainvälistymisprosessissa käsittelevässä opinnäytetyössä kävi ilmi, että alalle tarvittaisiin enemmän kuvataiteeseen erikoistuneita tuottajia. Taiteilijoiden mielestä tuottaja ei voi tulla kentälle täysin ulkopuolisena vaan tämän täytyy paikantaa itsensä kentällä yhdeksi alan toimijaksi. (Niemi 2014, 49.) Monien taiteenalojen pariin ei ole pääsyä, jollei tuottajalla ole tarvittavaa tietämystä.

Taiteilijat ja kulttuurituottajat lukeutuvat toistensa tärkeimpiin yhteistyökumppaneihin. Luovien alojen välisen yhteisen ymmärryksen rakentaminen tulisi aloittaa jo opintojen aikana. Sekä Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Turun Taideakatemia ovat tiedotaneet yhteistyön tarpeen ja hyödyt. Oppilaitokset ovatkin jo usean vuoden ajan tehneet yhteistyötä eri muodoissa, mutta yhteistyö on ollut tähän asti satunnaista ja epäjärjestelmällistä. Humanistisen ammattikorkeakoulun ja Taideakatemian opettajat ovat tehneet yhteistyötä mm. kurssien puitteissa sekä yhteisissä hankkeissa (Syrén 2017a; Syrén 2017c; Syrén 2017d). Oppilaitosten välillä on myös olemassa epävirallinen yhteistyösopimus (Parkkola 2017).

Vuonna 2015 Humak haki Euroopan aluekehitysrahastolta rahoitusta monialaiselle Pestuutori-hankkeelle, jonka tarkoituksena oli tuoda Turun alueen luovien alojen opiskelijat ja yritykset yhteen. Hankkeen yhteistyötahoina olivat Humakin lisäksi Turun Taideakatemia, Turun yliopiston Brahea-keskus, Nuori yrittäjyys ry sekä Varsinais-Suomen yrittäjät ry. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2015, 2) Pestuutori-hankesuunnitelmassa kuvataan hankkeen tarvetta ja siitä saatavia hyötyjä.

”Erityisen tärkeää olisi mahdollistaa luovien alojen sisältöopiskelijoiden ja tuottajaopiskelijoiden keskinäinen verkostoituminen; luovien alojen sisältöosaajat hyötyisivät suuresti monialaisesta työskentelystä, jossa tuotteen markkinointi, asiakashankinta, tuotteistaminen, hinnoittelu ja myyntityö olisi delegoitu tuottajille, joiden ydinosaamiseen tämä toiminta kuuluu. Samoin tuottajat voisivat löytää uusia ansaintamahdollisuuksia luovien alojen tuottajina myös muilla kuin perinteisillä kulttuurituotannon sektoreilla. Opiskelijoita kohtauttamalla voitaisiin synnyttää monialaisia tiimejä, jotka voivat tuloksellisesti tuottaa palveluita tai muita tuotteita yritysmuotoisesti tai työllistyä alalla jo toimivien toimijoiden palvelukseen.” (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2015, 4.)

Pestuutori-hankkeelle ei myönnetty rahoitusta, mutta halu ja tarve yhteistyön tekemiselle on edelleen olemassa. Molempien oppilaitosten taholta on todettu, että opintojen aikainen monialainen yhteistyö toisi sekä kulttuurituotannon että taiteen opiskelijoille etuja ammattiosaamisen kehittämisessä sekä lisäisi ammattialojen välistä ymmärrystä. Verkostojen luominen ja kyky hyödyntää niitä on työelämän kannalta arvokasta osaamista.

3 OPPILAITOKSET JA KOULUTUSLINJAT

Tässä luvussa esittelen Humakin ja Taideakatemia toimintaa, koulutuslinjoja sekä opetussuunnitelmia. Humakin koulutuslinjoista käsittelen kulttuurituotannon koulutusohjelmaa ja Taideakatemia koulutuslinjoista esittävän taiteen, kuvataiteen, media-alan sekä musiikin koulutusohjelmia. Kaikki koulutusohjelmat ovat 240 opintopisteen laajuisia. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2017, 3; Turun Taideakatemia 2017) Koulutusohjelmien opetussuunnitelmat ovat opinnäytetyöni liitteinä (Liitteet 1-5).

3.1. Humanistinen ammattikorkeakoulu

Kulttuurituotannon koulutusohjelmassa opiskelijat saavat valmiudet toimia erilaisissa tuotannollisissa tehtävissä. He kehittyvät opintojen aikana taiteen ja talouden osaajiksi ja organisaattoreiksi, joilla on myös kyky toimia monialaisissa ja kansainvälisissä ympäristöissä. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2016, 72) Opetus toteutetaan kahtena ensimmäisenä opiskeluvuotena Turun kampuksella Harjattulassa ja kolmannen ja neljännen vuosikurssien opetus keskittyy Logomon TKI-keskukseen. (mt., 4.)

Humakin koulutusohjelmien opetustarjonta rakentuu pääasiassa syys- ja kevätlukausjaksoille. Syysjakso ajoittuu 1.8.-31.12. väliselle ajalle ja kevätjakso 1.1.-31.5. väliselle ajalle. Opintoja voi suorittaa myös kesällä 1.6.-31.8. välisenä aikana ensim-

mäisen, toisen ja kolmannen opiskeluvuoden aikana. Kaikkien kolmen kesäjakson opintotarjonta on identtinen ja koostuu kursseista, jotka suoritetaan ensisijaisesti kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana syys- ja kevätjaksoilla. Näiden jaksoiden lisäksi opintoja voi suorittaa 0-jaksolla, johon kuuluvat opinnot ovat jaksoihin sitomattomaa opetusta. 0-jakson opintoja voi siis suorittaa milloin tahansa lukuvuoden aikana. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2016, 4.) Opintotarjonta 0-jaksoilla määrittyy vuosikurssin mukaan. Poikkeuksena kulttuurituotannon koulutusohjelmassa on ensimmäisen opintovuoden 0-jaksolle sijoitetut *Kulttuurituotantoalan projektit 1-10 op* sekä *Kulttuurituotantoalan seminaarit ja konferenssit 1- 10 op*, joita voi suorittaa osittain kaikkien neljän opiskeluvuoden aikana. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2016, 71.) Opiskelija voi hyväksilukea eli AHOT:oida (aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen) aiempia opintojaan, mikä vaikuttaa opetustarjontaan. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2016, 4.)

Kulttuurituotannon koulutusohjelmassa aloituspaikkojen määrä vaihtelee kolmen vuoden sykleissä Turun, Jyväskylän ja Kauniaisten alueyksiköiden välillä siten, että lukuvuoden alkaessa yhdellä alueyksiköllä ei ole lainkaan kulttuurituotannon koulutuksen aloituspaikkoja, toinen alueyksikkö ottaa kaksinkertaisen määrän, yhteensä 30 uutta opiskelijaa ja kolmannen alueyksikön aloituspaikat säilyvät ennallaan viiden toista opiskelijan suuruisena. (Syrén 2017c.) Vuoden 2017 syyskuussa Turun toimipisteen aloituspaikkoja on 30 (Sulamäki, 2017).

Humakin uudessa opetussuunnitelmassa *taiteen tuntemuksen ja taidelajiin perehtymisen* kurssit ovat mahdollisesti yhdistymässä uuden kurssinimikkeen alle. Myös *taiteen soveltava käyttö*-kurssin nimi tulee luultavasti muuttumaan ja kurssitoteutus laajenemaan viidestä opintopisteestä kymmenen opintopisteen toteutukseksi. (Syrén 2017c.) Useat Humakin kurssisisällöistä ovat joustavia ja niitä voidaan toteuttaa eri tavoin, kunhan kurssien tavoitteet täyttyvät (Syrén 2017a). Humakin ja Taideakatemian opiskelijat ovat tehneet yhteistyötä jo edellä mainituissa taiteen tuntemuksen, taidelajiin perehtymisen ja taiteen soveltavan käytön kursseilla. Lisäksi yhteistyötä on toteutettu myös projektitoiminnan, yrittäjyyden ja markkinoinnin kursseilla, jotka kaikki ovat viiden opintopisteen laajuisia. (Syrén 2017c; Syren 2017e.)

3.2. Turun Taideakatemia

Turun Taideakatemia on osa Turun ammattikorkeakoulua, joka on erikoistunut tarjoamaan kulttuurialan opetusta. Taideakatemian koulutuslinjoihin kuuluvat esittävän taiteen koulutus, kuvataiteen koulutus, media-alan koulutus sekä musiikin koulutus. Päivätoteutuksena suoritettavista opinnoista voi valmistua neljään eri tutkintoon ja osaan koulutusohjelmista kuuluu myös syventäviä opintoja. Esittävän taiteen tutkinnot ovat tanssinopettaja tai teatteri-ilmaisun ohjaaja, joista jälkimmäiseen lukeutuvat myös sirkuksen ja nukketeatterin syventävät opinnot. Kuvataiteen opinnoista valmistutaan kuvataiteilijaksi ja opinnoissa voi perinteisen kuvataiteen lisäksi syventyä valokuvaukseen. Media-alan opintojen tutkintonimike on medianomi ja koulutusohjelman opinnoissa on mahdollisuus syventyä animaatioon, elokuvaan, journalismiin, yhteisöviestintään sekä mainonnan suunnitteluun. Musiikin opintojen valmistumisnimike on musiikkipedagogi. (Turun Taideakatemia 2017a.)

Vuonna 2017 aloituspaikkoja nuorten tutkintoon johtavissa koulutusohjelmissa on Taideakatemialla yhteensä 130. Aloituspaikkoja esittävän taiteen koulutusohjelmiin on yhteensä 32, joihin kuuluvat tanssinopettaja (12), sirkus (8), sekä teatteri ja nukketeatteri (12). Kuvataiteen koulutusohjelman aloituspaikkoja on 17, johon sisältyy myös valokuvaus. Media-alan koulutuksen aloituspaikkoja on 64, joihin lukeutuvat animaatio (8), elokuva (16), journalismi (22) sekä mainonnan suunnittelu (18). Musiikkipedagogin koulutusohjelman aloituspaikkoja on 17. Yhteensä nuorten koulutusohjelmassa opiskelee yhteensä noin 520 opiskelijaa. Vuonna 2017 aloituspaikkoja esittävän taiteen, kuvataiteen, media-alan ja musiikin koulutusohjelmiin on yhteensä 130. (Turun Taideakatemia 2017a.)

Pakollisten kurssien määrä ja opiskelijoiden mahdollisuus määrittää vapaasti valittavien opintojen sisältöä vaihtelevat Taideakatemian koulutusohjelmien välillä. Esittävän taiteen ja musiikin koulutusohjelmissa opiskelijat ovat pitkälti sidottuja oman taiteenalan harjoitteluun (Syrén 2017b; Syrén 2017d). Tanssin, sirkuksen ja musiikin koulutusohjelmissa kaikki kurssit ovat pakollisia. Lisäksi mm. tanssipedagogi-opiskelijoilla vapaasti valittavat opinnot kuluvat helposti opintojen aikana eivätkä ne ole vapaasti käytössä. Teatteri-ilmaisun koulutusohjelmassa valinnaisia opintoja ovat nukketeatterin syventävät opinnot 1, 2 ja 3 sekä teatterin syventävät opinnot 1, 2 ja 3,

jotka suuntaavat opiskelijan osaamista joko nukketeatterin tai teatterin alalle. (Turun Taideakatemia 2017b.)

Kuvataiteen yhteiset perusopinnot ovat 84 opintopisteen laajuiset. Perinteisen kuvataiteen lisäksi samassa koulutusohjelmassa opiskelevat myös valokuvaukseen suuntautuvat opiskelijat. Media-alalla yhteisiä perusopintoja on 49 opintopisteen verran. Media-alalla animaation ja elokuvan, journalismin sekä mainonnan suunnittelun koulutusohjelmien sisäisiin opintoihin kuuluvat 30 opintopisteen laajuiset yhteiset ammattiopinnot, 15 opintopisteen laajuiset syventävät ammattiopinnot sekä vaihtoehtoisia ammattiopintoja. (Turun Taideakatemia 2017b.)

Kaikkiin koulutusohjelmiin kuuluu 30 opintopistettä vapaasti valittavia opintoja. Koulutusohjelmien harjoittelut ovat myös 30 opintopisteen laajuisia, pois lukien musiikin koulutusohjelma, jonka harjoittelu on laajuudeltaan 20 opintopistettä. Teatterin, tanssin ja sirkuksen harjoitteluissa on taiteellisten ja syventävien harjoitteluiden lisäksi myös opetusharjoitteluita. Teatterin koulutusohjelmassa opetusharjoitteluita on 10 opintopistettä, sirkuksen harjoittelussa 15 opintopistettä ja tanssin koulutusohjelmassa 20 opintopistettä. Projektiopintoja on teatterin (28 op), media-alan (26 op), sirkuksen (10 op) ja musiikin (5 op) koulutusohjelmissä. Projektiopinnot ovat pakollisia. Lisäksi media-alan koulutusohjelmassa vaihtoehtoisissa ammattiopinnoissa voi valita projektinhallinnan, talouden ja johtamisen opintoja (15 op) sekä tapahtumatuotannon opintoja (15 op). (Turun Taideakatemia 2017b.)

Oassa Taideakatemian koulutuslinjoista kurssien toteutusajankohdat vaihtelevat vuosittain. Esimerkiksi esittävän taiteen, kuvataiteen ja media-alan opinnoissa koulutuksen perusrunko toteutetaan vuosittain samankaltaisena mutta erilaiset projektit ja koulutuksen kehittäminen vaikuttavat kurssien toteutusajankohdan vaihtuvuuteen. (Syrén 2017d; Pihlajamaa 2017; Luukkonen 2017; Raunio 2017.) Teatteri-ilmaisun ohjaajien opinnäytteet ajoittuvat pitkin viimeistä lukuvuotta. Tanssin opiskelijoiden taiteelliset opinnäytetyöt huipentuvat Köydet irtii!-festivaaliksi ja Sirkuksella Grande Finale-festivaaliksi. (Pihlajamaa 2017.)

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tarkoituksena on tutkia laadullisen tutkimusmenetelmän avulla Humanistisen ammattikorkeakoulun ja Turun Taideakatemian yhteistyön nykytilaa ja kehittämisen kohteita. Tavoitteenani oli myös selvittää millaisia malleja ja rakenteita oppilaitosten välille on mahdollista luoda, jotta yhteistyötä voidaan tehdä järjestelmällisemmin. Toteutin opettajien haastattelut puolistrukturoituina teemahaastatteluina huhtikuun aikana. Karisma-osuuskunnan haastattelun toteutin strukturoituna haastatteluna toukokuun alussa.

Vertailuanalyysin avulla selvitin, miten monialaista yhteistyötä sovelletaan sosiaali- ja terveysalalla. Etsin vertailuanalyysilla tietoa siitä, millaisia haasteita monialaisen yhteistyön järjestämisessä kohdataan ja millaiset kehittämistoimet edistäisivät monialaisuutta parhaiten. Vertailuanalyysini pohjautuu kahteen väitöskirjaan, joissa tutkimuksen kohteena on monialaisuus sosiaali- ja terveysalan asiantuntijatasolla sekä korkeakouluopinnoissa.

4.1. Haastattelut

Tutkimusmenetelmänä haastattelun suurimpia etuja on sen joustavuus (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara. 2013, 204). Pidin joustavuutta tärkeänä, sillä haastateltavat eivät olleet homogeeninen joukko. Jokaisella haastateltavalla oli omanlaisensa kokemus aiemmin tehdystä yhteistyöstä ja näkemys siitä, miten yhteistyö tulisi jatkossa toteuttaa. Lisäksi haastateltavat toimivat keskenään erilaisissa toimenkuvissa, jotka määrittävät yhteistyön toteuttamistapoja ja -mahdollisuuksia.

Haastattelin Humanistisen ammattikorkeakoulun opettajista Benny Majabackaa, Oona Tikkaojaa ja Iina-Maria Piilistä. Taideakatemian opettajista haastattelin Jani Pihlajamaata ja Minna Haapasalaa. Karisma-osuuskunnasta haastattelin varapuheenjohtaja Petri Tuomista. Kaikki kuusi haastateltavaa valikoituivat Humakin opettaja Benny Majabackan ja Taideakatemian opettaja Jani Pihlajamaan avustuksella. Sovin haas-

tateltavien kanssa yksilöhaastattelut. Humakin opettajien haastattelut toteutin Logomolla ja Taideakatemia opettajien haastattelua Taideakatemia Linnankadun toimipisteessä. Karisma- osuuskunnan haastattelun tein Taideakatemia Amiraalistonkadun tiloissa. Kaikki haastattelut olivat yksilöhaastatteluja. Litteroin nauhoittamani haastattelut puhekielisessä muodossa ja poistin toistavat ilmaukset.

Haastateltavat opettajat olivat joko tehneet Taideakatemia ja Humakin välistä yhteistyötä ennenkin tai heillä oli vastuullaan kursseja, joihin yhteistyön tuominen soveltuisi parhaiten. Tein Humakin ja Taideakatemia opettajien haastattelut puolistrukturoituina, eli teemahaastatteluina. Osa haastattelu- kysymyksistä muotoutui haastattelujen aikana opettajien erilaisten yhteistyökokemusten ja toimenkuvan mukaan. Hyödynsin haastatteluissa kuitenkin alla olevaa perusrunkoa.

HAASTATTELUKYSYMYKSET HUMAKIN JA TAIDEAKATEMIAN OPETTAJILLE

1. Millaista yhteistyötä olet tehnyt aiemmin toisen oppilaitoksen kanssa?
2. Miten aiempi yhteistyö on onnistunut?
3. Millainen tarve Humakin ja Taideakatemia yhteistyölle on?
4. Miten yhteistyö tulisi viedä käytäntöön?
5. Millaiset resurssit opettajilla on toteuttaa yhteistyötä?
6. Mitkä ovat yhteistyön haasteet ja hyödyt?

Kävin tapaamassa Karisma-osuuskunnan hallitusta vuoden syksyllä 2016. Tapaamisessa keskustelimme mm. osuuskunnan mahdollisesta sääntömuutoksesta, joka mahdollistaisi Turun Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon opiskelijoiden liittymisen jäseniksi. Haastattelukysymykset muotoutuivat tapaamisemme pohjalta. Eräs opettaja ehdotti haastattelussaan, että Karisma voisi toimia opiskelijoiden vapaa-ajan toimintaa järjestävänä tahona ja liitin sen haastattelukysymyksiin. Karisma-osuuskunnan varapuheenjohtaja Petri Tuomisen haastattelun toteutin aiemmin sähköpostitse lähettämäni haastattelurungon mukaan. Karismaosuuskunta käsitteli lähettämäni kysymykset hallituksen kokouksessa ja Tuominen vastasi haastattelussa koko osuuskunnan puolesta.

HAASTATTELUKYSYMYKSET KARISMA-OSUUSKUNNALLE

1. Milloin Karisma perustettiin
2. Keitä Karisman jäseninä tällä hetkellä on?
3. Miten Karisman toiminta on alkanut ja miten se on sujunut tähän asti?
4. Onko Karisma saanut rahoitusta toiminnalleen ulkopuolisilta tahoilta, esimerkiksi apurahojen muodossa?
5. Miten Karisma on mainostanut omaa toimintaansa Taideakatemia sisällä tai sen ulkopuolella? Millainen vastaanotto on ollut?
6. Miten työlääksi tai mielekkääksi Karisman hallituksen jäsenet kokevat toiminnan ylläpitämisen?
7. Millaista liiketoimintaa Karisma on tähän mennessä harjoittanut?
8. Millaisia hyötyjä kulttuurituottajien liittyminen Karisman jäseniksi toisi osuuskunnalle?
9. Miten suhtaudutte ajatukseen yhteisten opiskelijatapahtumien järjestämisestä?

4.3. Vertailuanalyysi

Vertailuanalyysissani tutkin, miten monialainen ja -ammatillinen yhteistyö toteutuu sosiaali- ja terveysalan organisaatioissa sekä millaisia haasteita yhteistyön tekemiseen liittyy. Vertailun avulla pyrin selvittämään mitkä näistä haasteista ovat yhteisiä luovien alojen organisaatioille ja miten ne tulisi huomioida yhteistyötä kehitettäessä. Vertailuanalyysini aineistossa ovat edustettuna sosiaali- ja terveysalan työkentällä jo toimivat asiantuntijat sekä korkeakouluopiskelijat ja -opettajat.

Analyysini aineistona käytin Kaarina Isoherrasen ja Erja Katajamäen väitöskirjoja. Isoherrasen väitöskirjan tutkimuskohteena oli suuren kaupungin terveyskeskuksen sairaala, joka antoi pääasiassa akuuttihoitoa. Tutkimukseen osallistuneisiin sairaalan työntekijöihin kuului eri ammattikuntien edustajia, kuten lääkäreitä, lähihoitajia ja fysioterapeutteja. (Isoherranen 2012, 84.) Isoherranen selvitti tutkimuksessaan sitä, mitkä ovat ne kriittiset haasteet ja ilmiöt, joita moniammatillisen yhteistyön kehittämisessä arjessa kohdataan (mt., 12). Katajamäki tutki väitöskirjassaan moniammatilli-

suutta ja sen oppimista korkeakouluympäristössä. Tutkimus toteutettiin tapaustutkimuksena terveys- ja sosiaalialan korkeakoulun opiskelijoille ja opettajille. Tutkimuksessa selvitettiin opiskelijoiden ja opettajien kokemuksia monialaisuudesta ja moniammatillisuudesta sekä niiden oppimisesta. (Katajamäki 2010, 5.)

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1. Haastatteluiden tulokset

Tähän mennessä Humakin ja Taideakatemian opettajat ovat tehneet yhteistyötä oma-aloitteisesti, mutta satunnaisesti. Humakin opettajista Benny Majabacka ja Oona Tikkaola ovat opiskelleet aikoinaan Taideakatemiassa ja heillä yhteistyön juuret ulottuvat opiskeluajan verkostoihin. Majabacka on Taideakatemian opiskeluaikoinaan tehnyt yhteisiä projekteja mm. esittävän taiteen tuotannoissa silloisen opiskelutoverinsa Jani Pihlajamaan kanssa. Opiskeluaikojen yhteistyö sai jatkumoa myöhemmin Pestuupäivä-tapahtuman muodossa.

Oona Tikkaola on opiskellut Taideakatemiassa kuvataidetta ja on hyödyntänyt tuolloin syntyneitä verkostoja järjestämällä yhteistyötä hallinnoimillaan taiteentuntemuksen, taidelajiin perehtymisen ja taiteen soveltavan käytön kursseilla. Taideakatemiasta on myös oltu yhteydessä Tikkaolaan kurssiyhteistyön tiimoilta. Tikkaolan kursseilla opiskelijat ovat muun muassa tuottaneet elokuva-alan opiskelijoiden opinnäytetöitä.

Taideakatemian opettaja ja esittävän taiteen koulutusvastaava Minna Haapasalo on toteuttanut vuonna 2011 Humakin kanssa yhteisen opintojakson, johon hän itse etsi opettajakontaktit. Haapasalo on myös mukana Hyvinvoinnin välitystoimisto- ja Sata omenapuuta-hankkeissa, joiden kautta hän on tutustunut Humakin opettajiin. Humakin opettaja Iina-Maria Piilinen ei ole ollut itse järjestämässä yhteistyötä ennen tämän kevään Pestuupäivää. Hänen ohjaamillaan Projektitoiminnan kurssilla yhteistyötä Taideakatemian kanssa on tehty lähinnä opiskelijoiden omasta aloitteesta.

Opettajien aiemmin tekemä yhteistyö on ollut menestykseltään vaihtelevaa. Pestuupäivä on yleisesti ottaen koettu sekä järjestävien opettajien sekä osallistuneiden opiskelijoiden taholta onnistuneeksi. Opiskelijat ovat muodostaneet niiden aikana verkostoja ja työpareja. Konkreettisia tuloksia on siis syntynyt.

Toisaalta tuottaja- ja taideopiskelijoiden välinen ymmärrys ei ole aina toteutunut toivotulla tavalla. Pestuupäiviin osallistuneet kulttuurituotannon opiskelijat ovat usein ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijoita, jotka eivät välttämättä ole vielä selvillä ammatillisesta suuntautumisestaan. Tästä syystä taiteilijat eivät kokeneet saavansa heistä itselleen työparia. Pahimmillaan ammattialojen keskinäisen ymmärryksen puuttuminen voi luoda kuilun taiteen ja kulttuurituotannon opiskelijoiden välille. Eräässä kulttuurituottajien ja kuvataideopiskelijoiden yhteisessä projektissa tuottaja-opiskelijat kohtasivat taideopiskelijoiden puolelta jopa tuottajavastaisuutta.

Toiset yhteistyökokemuksen ovat taas olleet mielekkäitä, mutta järjestelmällisyyden puuttuessa edellytykset sen jatkuvuudelle ovat puuttuneet. Näin kävi esimerkiksi Taideakatemiaan valmistuville kuvataiteen opiskelijoille ja kulttuurituotannon opiskelijoille järjestetyn työpajan kohdalla. Työpajassa ideoitiin alan kehittämistä ja pohdittiin, mitä hyötyä tuottajista olisi taiteilijoille. Työpaja oli tunnelmaltaan miellyttävä, mutta yhteistyö ei jatkunut pidemmälle. Yhteistyön satunnaiseksi jäämisen syitä pohdittiin muun muassa seuraavalla tavalla:

“Mä en tiedä mistä se johtuu, ku mullaki tosiaan oli luonteva yhteys sinne Taideakatemiaan just tän historiani kautta ja sen et tuntee sieltä henkilökohtaisesti ihmisiä. [- -] Et sinne on henkilökohtaset suhteet. Sit se ajatus siitä, et meidän opiskelijat ja heidän opiskelijat tekis yhdessä on niinku, mä kannatan sitä suuresti ja sit juuri näillä kolmella kurssilla (taiteen soveltava käyttö, taidelajiin perehtyminen, taiteentuntemus) se heidän kans tekeminen olis järkevää. Mut jostain syystä se vaan ei oo niinkun, se on jääny tämmöseks hajanaiseksi.” (Tikkaoja)

Sekä Humakin että Taideakatemiaan opettajat totesivat haastatteluissa yhteistyön tarpeelliseksi. Opiskelujen aikainen monialainen yhteistyö hyödyttää kulttuurituotannon ja taidealojen opiskelijoita monin eri tavoin. Yhteistyön syventää opiskelijoiden keskinäistä ymmärrystä toistensa ammatinkuvista ja auttaa opiskelijoita hahmottamaan

omaa ammatti-identiteettiä. Opiskeluaikana syntyneet verkostot kantavat valmistumisen jälkeiseen työelämään.

Yhteistyön käytäntöön viemiseksi on eri ratkaisuja. Sitä voidaan sovittaa pakollisiin kursseihin, kunhan se sopii kurssin tavoitteisiin. Esimerkiksi Taideakatemia markkinointia kaipaavat esitysproduktiot voidaan yhdistää Humakin tuottajaopiskelijoiden markkinoinnin kurssiin. Humakin ja Taideakatemia yhteisiä projekteja voidaan toteuttaa myös harjoittelujaksoilla ja vapaavalintaisissa opinnoissa. Vapaavalintaisiin opintoihin voidaan myös räätälöidä esimerkiksi viiden opintopisteen erisisältöisiä kokonaisuuksia.

Yhteistyötä voidaan ylläpitää Pestuupäivä-tapaamisissa. Pestuupäivässä opiskelijat pääsevät kohtaamaan toisensa kasvotusten ja sitä kautta tutustuvat eri alan opiskelijoihin. Pestuupäivän lisäksi voidaan järjestää isompi seminaari, johon osallistuvat Humakin kulttuurituottajien ja Taideakatemia jokaisen opintolinjan kaikkien vuosikurssien opiskelijat. Seminaarin järjestämiseen voidaan varata kahden tai kolmen opiskelijan resurssi projektitoimintaan liittyviltä kursseilta tai liittää suoritus vapaavalintaisiin opintoihin.

Sekä Humakin että Taideakatemia opettajat ovat hyvin työllistettyjä omien kurssien kanssa. Humakin opettajien kurssikohtaisia resursseja on vähennetty runsaasti ja yhteistyö vie aikaa entisestään. Yhteistyön järjestäminen koetaan kuitenkin priorisointikysymyksenä. Kun suunnittelu aloitetaan ajoissa, ehditään yhteistyö toteuttaa. Jos yhteistyö nähdään jonkin opintokokonaisuuden kannalta parhaana toteutustapana, aikaa sen järjestämiselle löydetään. Yhteisissä tuotantoprojekteissa toisen oppilaitoksen opiskelijoiden ohjaaminen sujuu samalla, kun opettajat ohjaavat omia opiskelijoitaan. Pestuupäivän kaltaiset tapaamisen puolestaan eivät kuormita opettajia käytännössä juuri lainkaan. Yhteistyön jatkuvuutta helpottaisi se, että opettajilla olisi tiedossaan tietyt tahot, joihin ottaa yhteyttä ja joiden kanssa suunnitella erilaisia toteutuksia.

Yhdeksi suurimmaksi haasteeksi koettiin ajan vähyys yhteistyön suunnittelemiseen ja järjestämiseen. Ongelmia tuottaa myös se, että oppilaitoksilla on keskenään erilaiset lukusuunnitelmat. Humakin kulttuurituottajaopiskelijoiden kurssit ovat toteutusmuo-

doiltaan huomattavasti joustavampia, kun taas Taideakatemia kurssisisällöt ovat sidotumpia opiskeltavan taiteenalan harjoitteluun. Humakin vuosittain vaihtuva aloituspaikkojen määrä luo yhteistyölle myös tiettyjä reunaehtoja yhteistyön toteuttamiselle. Yhteistyön nähtiin hyödyttävän opiskelijoita monin eri tavoin. Verkostoituminen, ammattialojen välisen ymmärryksen kasvaminen sekä mahdollisuus keskittyä omaan ydinosaan nähtiin suurimpina yhteistyön hyötyinä.

Kulttuuriosuuskunta Karisma perustettiin vuoden 2016 kesällä ja se rekisteröitiin kaupparekisteriin syyskuussa 2016 (Yritys- ja yhteisörekisteri, 2017). Karisma on opiskelijaosuuskunta, jonka toimialoihin kuuluvat eri taiteen- ja kulttuurin alat. Perustaja-jäseniä oli noin kymmenkunta ja vuodessa määrä on kasvanut muutamia kymmeniä. Karisman jäsenenä on tällä hetkellä teatterin ja tanssin, musiikin, journalismin, kuvataiteen, mainonnan suunnittelun sekä elokuvan aloilta. Karisman toiminnassa vaikeuksia on tuottanut se, että hallituksen jäsenet eivät työskentele osuuskunnassa päätoimisesti, vaan hoitavat tehtäviä opintojensa ohella. Karismalla on pieni viiden hengen hallitus mikä on tuottanut omat haasteensa toiminnan ylläpitämisessä.

Kiinnostusta Karisman toimintaa kohtaan on osoitettu esimerkiksi keikkakyselyiden muodossa. Toisille aloille kyselyitä on tullut enemmän, joillekin vähemmän. Kaikille aloille ei ole vielä löydetty sopivaa markkinointitapaa alojen erilaisista tarpeista johtuen. Toiminta kuitenkin kehittyy vähitellen. Karisma on markkinoinut toimintaansa Taideakatemia sisäisesti mm. lukuvuoden avaustilaisuuksissa. Opettajat ovat levittäneet sanaa mahdollisille tilaajatahoille Karisman palveluista. Koululle tulee myös kyselyitä ja opettajat ohjaavat yhteydenotot Karismalle. Karisma- osuuskunnalla on Facebook-sivu, jossa he mainostavat toimintaansa.

Toistaiseksi Karisma ei ole juurikaan markkinoinut toimintaansa ulkopuolisille toimijoille, vaan monet tilauksista saadaan jäsenten omien verkostojen kautta. Jäsenillä on myös omia keikkoja, jotka he laskuttavat Karisman kautta. Toimeksiantoja on siis kahdenlaisia. Jotkin palvelut tilataan varta vasten Karismalta ja toiset ovat jäsenten henkilökohtaisia töitä, joille Karisma toimii laskutuspalveluna. Karisma ei ole hakenut toiminnalleen rahoitusta, mutta on mahdollista, että tulevaisuudessa jonkinlaisia

avustuksia haetaan. Koulu on tukenut Karismaa antamalla tulostuskrediittejä ja tiloja osuuskuntalaisen käyttöön.

Osuuskunnan toiminnan hoitaminen on ajoittain koettu työlääksi. Perustajajäsenille yritystoiminta on ollut uutta ja monet asiat on opittu kantapään kautta. Ajan vähyys ja yrityksen hoitaminen opintojen ohella on ollut raskasta, mutta työn palkitsevuus kantaa vaikeidenkin aikojen yli. Jäsenten osaaminen lisääntyy jatkuvasti ja kokemuksen karttuessa toiminnan ylläpitämisestä tulee helpompaa.

Karisman liiketoimintaan kuuluvat erilaiset keikkatyöt. Esimerkiksi esittävässä taiteessa tehdään opetus- ja esityskeikkoja. Elokuva-alan opiskelijat ovat tehneet video- ja kuvauskeikkoja. Kesällä osuuskunnan kautta toteutetaan myös jokunen teatterituentanto ja hiljalleen aletaan lanseerata myös isompia esitystuotantoja.

Karisma näkisi tuottajien markkinointiosaamisesta olevan osuuskunnalle suurta hyötyä. Sisällön tekeminen ja sen myyminen samanaikaisesti on taiteilijoille raskasta. Tuottajien kyky kaupallistaa taiteilijoiden osaamista olisi osuuskunnassa tärkeä voimavara. Markkinointiin tarvittaisiin henkilö, joka osaisi katsoa kokonaiskuvaa ja nähdä taidealojen erilaiset tarpeet. Näiden tarpeiden pohjalta voitaisiin miettiä, miten eri alat hyötyisivät markkinoinnista.

Karisman hallitus suhtautui myönteisesti ajatukseen, että he toimisivat Humakin ja Taideakatemian opiskelijoiden vapaamuotoisten tilaisuuksien, kuten yhteisten opiskelijatapahtumien organisoijatahona. Vapaa-ajan kohtaamisten nähtiin edistävän verkostoitumista ja lähentävän opiskelijoiden välejä. Karisma piti ehdotusta kannatettavana tulevaisuuden yhteistyömuotona.

Tuomisen mielestä osuuskuntatoiminta on hyvää oppia tulevaisuuden työelämää varten. Tuominen toivoo, että toiminta laajenisi ja että mahdollisimman moni opiskelija käyttäisi hyödykseen mahdollisuutta tehdä oman alan töitä opintojen aikana. Osuuskuntatoimintaan osallistumalla opiskelijat kartuttavat tietämystään vähitellen ja valmistuessaan heillä on ymmärtämystä esimerkiksi byrokratioihin liittyen. Karisma-osuuskunnan yhtenä ideologiana on, että omasta työstä vaaditaan alan sopimusten mukaisia palkkoja. Sitä kautta pyritään kohottamaan myös alan yleistä arvostusta.

5.3. Vertailuanalyysin tulokset

Vertailuanalyysissani on kaksi näkökulmaa; ammatillinen ja koulutuksellinen. Sen lisäksi, että monialaisuutta pyritään luomaan opiskelijoiden välille, vähintään yhtä tärkeää on kiinnittää huomiota myös opettajien väliseen vuorovaikutukseen. Opettajat-han itsekkin toimivat monialaisessa työympäristössä tehdessään yhteistyötä toisen oppilaitoksen kanssa. Opettajat operoivat kahdella eri tasolla. He ovat oman alansa asiantuntijoita, joilla on yksilöllinen asema ja suhde kulttuurikenttään nähden. Lisäksi he ovat pedagogeja, jotka välittävät opiskelijoille omaa ammattitietämystään.

Vertailuanalyysini pääkysymyksiä ovatkin miten opettajat työskentelevät asiantuntijaryhmänä omassa monialaisessa toimintaympäristössään ja mitä yhteistyön onnistuminen vaatii heiltä monialaisuutta organisoivina pedagogisina toimijoina

Sovellan Kaarina Isoherrasen väitöskirjan tutkimuskohteena olleiden asiantuntijoiden kokemuksia Humakin ja Taideakatemian opettajien väliseen yhteistyöhön. Tarkastelen sitä, millaisia haasteita moniammatillisessa ympäristössä toimimisessa voidaan kohdata ja miten nämä haasteet tulisi huomioida opettajien välisessä monialaisessa toiminnassa. Erja Katajamäen tutkimuksesta haen heijastuspintaa opettajien kokemuksista monialaisen yhteistyön opettamisessa ja organisoimisessa.

Isoherranen (2012, 101) luokittelee sosiaali- ja terveysalan organisaatiokulttuurin muutokset viiteen eri kategoriaan joita ovat joustavat, sovitut roolit, vastuuajattelun kehittyminen, yhteisen tiedon luominen, organisaatio rakenteena ja rajana sekä moniammatillisen yhteistyön oppiminen. Käytän Isoherrasen jaottelua pohjana asiantuntijatason monialaisuutta tarkastellessani.

Sovitut, joustavat roolit

Sosiaali ja terveysala on perinteisesti ollut roolijaoltaan hierarkkinen (Isoherranen 2012, 102). Humakin ja Taideakatemian opettajien välillä hierarkioiden voidaan katsoa puuttuvan, sillä he toimivat käytännössä samalla tasolla. Vaikka hierarkioita ei opettajien välillä olekaan, yhteistyötä tehdessä roolit kuitenkin määrittyvät uudelleen. Monialaisessa yhteistyössä ylitetään ammatillisia ja tehtäväkeskeiseen ajatteluun perustuvia roolirajoja (mt., 110). Jokaisella opettajalla on tietty määrätty asemansa

omassa organisaatiossaan, mutta ryhmässä jokaisen on tärkeää osata joustaa. Isoherrasen (2012, 110) tutkimuksessa asiantuntijat saattoivat kokea roolirajojen ylittämisen omalle ”reviirille” tulemiseksi sellaisissa tilanteissa, joissa ylitys tapahtui ilman luottamusta tai sopimusta.

Humakin ja Taideakatemia opettaja ovat kuitenkin toimineet monialaisissa hankkeissa, joten on epätodennäköistä, että roolirajojen ylittäminen tuottaisi ongelmia. Osalla Taideakatemia ja Humakin opettajista on toisiinsa jo opiskeluaikoina syntyneitä suhteita, joiden pohjalta yhteistyötä on tähän mennessä tehty. Luottamuspuola ei siis myöskään ole suurin huolenaihe.

Haasteena saattaa ennemminkin olla epäselvä roolijako, sillä yhteistyölle ei ole määritetty vielä työryhmää tai vastuuhenkilöitä. Monialaisessa yhteistyössä roolijaon kannalta tärkeää on pohtia yhteisiä päämääriä ja tavoitteita (Isoherranen 2012, 112). Sosiaali- ja terveysalalla toiminnassa keskiössä ovat potilaat, Humakin ja Taideakatemia yhteistyössä puolestaan opiskelijat. Opettajien tulee yhdessä pohtia sitä, millaiset roolijaot ovat tavoitteiden saavuttamisen kannalta sopivimmat kullekin osapuolelle. Moniammatillisessa työskentelyssä korostuu toisten asiantuntijoiden osaamisen tunnistamisen merkitys (mt., 114).

Vastuuajattelun kehittyminen

Isoherrasen (2012, 115) analyysissa ”vastuut” jakautuivat kahteen alakategoriaan. Ne olivat asiantuntijan ammatillinen vastuu ja yhteisvastuu. Asiantuntijat kuvasivat ammatillista vastuuta oman osuuden tekemisenä ja siitä käytettiin myös termiä jaettu vastuu. Tällä tarkoitettiin sitä, että vastuu oli jaettu jokaiselle asiantuntijalle erikseen. Jaetun vastuun määritelmää käytettiin toisaalta kuvaamaan myös yhteisvastuun ajatusta. (mt., 119). Vastuun jakautumisen ja yhteisvastuun käsitteet kaipasivat kuitenkin selkiinnyttämistä, jotta syntyisi selkeä vastuun jakautumisen malli. Jokaisen asiantuntijan tulisi olla valmis käymään keskustelua yhteisvastuullisesti sen sijaan, että asiaa katsotaan vain oman vastuualueen näkökulmasta. Kokonaisuuden toimivaksi saamisen lisäksi tärkeää on huomioida myös erityisvastuut, esimerkiksi tiimin vetäjien nimeäminen. Päätöksentekotilanteissa roolit ja vastuut punoutuvat yhteen. (mt., 120.)

Vastuut ja niiden jakautuminen ovat myös Humakin ja Taideakatemian yhteistyön yksi tärkeimmistä kysymyksistä. Yhteistyö on molempien oppilaitosten intressien mukaista, joten vastuuta ollaan varmasti valmiita ottamaan. Vastuut tulisi kuitenkin eritellä selkeästi, jotta jokainen opettaja tietää oman roolinsa ja sitä kautta määrittävät vastuunsa yhteistyötä tehdessä. Kun oma vastuualue on tiedossa, pystytään toimintaa suunnittelemaan pitkäjänteisemmin.

Yhteisen tiedon luominen

Isoherranen (2012, 122) tarkoittaa yhteisen tiedon luomisella asiantuntijoiden ja ammattilaisten muodostamaa kokonaisnäkemystä. Analyysissa yhteisen tiedon kokoamisen tavoiksi nousivat tapaamiset, kirjattu informaatio sekä epäviralliset keskustelut (mt., 123-126). Tapaamisissa puheenjohtajan rooli korostuu. Hänen tehtävänä on antaa muille tilaa tuoda mielipiteitään esiin ja toisaalta pitää keskustelu aiheessa. Resurssien ollessa niukat, kokoukset saatetaan kokea turhan aikaavieviksi. Tällöin osallistujien motivaatio ja valmistautuminen tapaamiseen on tärkeää. (mt., 127.) Ajan ollessa vähissä on myös tärkeää, että tiedon keräämiselle on määritelty tietty toimintamalli. Lisäksi keskustelutaidot ovat kokoontumisissa merkittävässä roolissa, jotta kaikki saavat mahdollisuuden tulla kuulluksi. (mt., 128) Suurimmaksi haasteeksi Isoherranen (2012, 129) analyysissa osoittautui kirjaamisen kehittäminen sellaiseksi, että se aidosti tehostaisi yhteisen tiedon kokoamista ja organisaatio- rajojen ylittämistä. (mt., 130)

Ajan vähyys vaivaa Humakin ja Taideakatemiainkin yhteistyön järjestämismahdollisuuksia. Kokouksiin valmistautuminen on välttämätöntä, jotta vähäiset aikaresurssit saadaan hyödynnettyä tehokkaasti. Puheenjohtajan tai muun johtohahmon määrääminen tapaamisille toisi kokouksiin tarvittavaa rakennetta, jotta olennaiset asiat saadaan käsitellyksi lyhyessäkin ajassa. Yhteisen tiedon kirjaaminen tulisi järjestää siten, että tieto on selkeästi muotoiltua ja helposti saatavilla kummankin oppilaitoksen opettajille.

Organisaatio rakenteena ja rajana

Terveysthuollon nykytilassa mm. niukkenevat resurssit ja hallinnolliset rakenteet tekivät muutoksesta kohti moniammatillista yhteistyötä erityisen haastavaa (Isoherranen 2012, 135). Organisaatorajan ylittäminen ja kollektiivisen tiedon siirtyminen organisaatioiden välillä osoittautui hankalaksi (mt., 136). Isoherranen (2012, 139) kuitenkin havaitsi, että ammattiryhmien välinen käsitys moniammatillisesta yhteistyöstä ja sen tarpeellisuudesta oli keskenään samankaltainen. Kukaan ei ilmaissut vastustavansa sitä, mutta sen toteuttamisesta oli erilaisia mielipiteitä.

Organisaatorakenteisiin liittyvät haasteet ovat hyvin samankaltaisia Humakin ja Taideakatemian yhteistyössä kuin Isoherrasen tutkimuksessa. Hallinnollisiksi rakenteiksi voidaan lukea esimerkiksi oppilaitosten erilaiset opintosuunnitelmat, joiden yhteensovittaminen on ongelmallista. Ajallisten resurssien vähyys hankaloittaa yhteistyön järjestämistä ja yhteisten tapaamisten puuttuessa myös tiedon siirtyminen organisaatiosta toiseen on käytännössä mahdotonta. Humakin ja Taideakatemian opettajilla oli yhteneväinen ajatus yhteistyön tarpeesta, mutta erilaiset näkemykset sen toteuttamisesta kuten Isoherrasen tutkimuskohteena olleilla asiantuntijoillakin. Organisaatioiden välinen vuoropuhelu on tärkeää, sillä oppilaitoksilla on keskenään erilaiset toimintamallit.

Moniammatillisen yhteistyön oppiminen

Sosiaali- ja terveysthuollon asiantuntijoilla oli haasteita moniammatillisen yhteistyön oppimisessa sekä yksilötasolla että yhteisötasolla. Yksilötason haasteena on saada työntekijät ymmärtämään reflektiivisen arvioinnin merkitys sekä yhteisen tiedonmuodostuksen ja siihen tarvittavien vuorovaikutustaitojen tärkeys. Yhteisötasolla puolestaan olisi oleellista ymmärtää tiimin kehitysprosessia ja siihen sitoutumista. (Isoherranen 2012, 140) Terveysthuollon moniammatillisuuden kehittymisen yksi suurimmista kompastuskivistä ovat koulutuksen puutteet. Koulutuksessa ei anneta riittävästi valmiuksia monialaiseen yhteistyöhön ja sen johtamiseen. Motivaatiota yhteistyötaitojen ja tiimityön oppimiseen ei välttämättä ole, jos koulutuksessa ei olla korostettu niiden merkitystä. (mt., 146.) Jotta yhdessä työskentelystä saataisiin sujuvaa, tulisi kaikilla siihen osallistuvilla olla yhteneväinen käsitys niistä periaatteista ja arvoista, jotka ovat toiminnan perustana (mt., 147).

Humakin ja Taideakatemia opettajilla on lähtökohtaisesti hyvät edellytykset monialaisessa ympäristössä toimimiseen. Kaikki ovat kulttuurialan asiantuntijoita ja pedagogoja, joten ammattialojen välinen ymmärrys ja arvostus on olemassa. He ovat myös olleet monialaisissa hankkeissa, joissa vaaditaan vuorovaikutustaitoja muiden ammattiryhmien kanssa toimimiseen. Yhteistyön arvopohjaa ja periaatteita kannattaa kuitenkin yhdessä pohtia. Vaikka voidaankin ajatella, että yhteinen ymmärrys arvoista ja periaatteista onkin jollain tasolla jo olemassa, ne on hyvä vaikkapa kirjata ylös kaikkien yhteistyön osapuolien nähtäville. Näin yhteistyötä toteutetaan yhteisessä ymmärryksessä samojen arvojen ja periaatteiden pohjalta.

Erja Katajamäen tutkimuksesta etsin vertailupohjaa sille, miten monialainen yhteistyö nähdään pedagogin näkökulmasta. Tutkimuksessa korkeakouluopettajat kertovat näkemyksistään moniammatillisuuden soveltamistavoista korkeakoulu- pintoihin sekä sen vaikutuksista opiskelijoihin.

Katajamäen (2010, 98) tutkimuksesta käy ilmi, että opettajien mielestä monialaisuus tulisi sitoa päätöksentekoon jo ennen päätösten tekemistä. Tällöin monialaisuutta voitaisiin hyödyntää päätöksenteossa ja toisaalta päätökset edistäisivät monialaisuutta. Opettajien mukaan eri alojen osaamista tulisi hyödyntää ammattikorkeakoulun toiminnan tavoitteiden saavuttamiseksi. Heidän näkemyksensä mukaan moniammatillinen työtapa oli ainut mahdollisuus vastata alan yhä nopeammin muuttuviin vaatimuksiin (mt., 100). Moniammatillisuuden edellytyksenä opettajat pitivät eri alojen ammatillisen koulutuksen kautta saatavaa asiantuntijuutta ja erityisosaamista. Eri tieteiden ja koulutusalojen samanaikainen läsnäolo toimii monialaisuuden perustana. (mt., 99.)

Perusajatus Humakin ja Taideakatemia yhteistyön taustalla on saman- kaltainen kuin Katajamäen haastattelemilla korkeakouluopettajilla. Kuten sosiaali- ja terveystieteiden alalla myös kulttuurikentän vaatimukset muuttuvat nopealla vauhdilla. Monialaisuus on tietyiltä osin edellytys alalla pärjäämiseen. Verkostot ja kyky hyödyntää niitä ovat kulttuurialan ammattilaiselle yksi tärkeimpiä taitoja, joita on hyvä harjoitella jo opiskeluaikana.

Katajamäen (2010, 121) haastattelemat opettajat havaitsivat arvomaailmallaan ja asenteillaan olevan suuri vaikutus opiskelijoihin. Vaikka opettajat eivät sitä aina tiedostaneetkaan, he toimivat opiskelijoiden esikuvina ja heidän toimintansa välitti näille työyhteisön tavan toimia. Opettajat olivat myös opiskelijoiden eettisinä roolimalleina. Opiskelijat kiinnittivät myös huomiota siihen, mikäli opettajat olivat väheksyneet tai korostaneet jotakin tiettyä alaa. Opettajien asema roolimallina tulisi huomioida Humakin ja Taideakatemian yhteistyössä. Opettajien taholta myönteinen ja ennakkoluuloton asennoituminen muita ammattialoja kohtaan on tärkeää tekijä opiskelijoiden välisen monialaisuuden rakentamisessa. Humakin ja Taideakatemian opettajat ovat kaikki kulttuuri- ja taidealan ammattilaisia, joiden välillä vallitsee yhteinen ymmärrys kentän normeista ja arvoista. Myönteisen suhtautumisen välittäminen opiskelijoille ei pitäisi siis olla haastavaa.

Opettajien urautuminen ammattikulttuuriinsa lisäsi vastustusta moniammatillisuutta kohtaan. Heidän työnsä oli pitkälti yksin tehtävää asiantuntijatyötä ja moniammatillisuuden hyötyjen näkeminen ei aina ollut helppoa. (Katajamäki 2010, 122.) Samankaltaisesta urautumisesta ei voida puhua Humakin ja Taideakatemian opettajien kohdalla, sillä heidän aiemmin mainitsemani osallistumisensa monialaisiin hankkeisiin toimii eräänlaisena takeena monialaisuuden ja siitä saatavan hyötyjen ymmärtämisestä. Opettajien suuri työtaakka kuitenkin saattaa vaikuttaa siihen, millä tasolla monialaisen yhteistyön ollaan valmiita sitoutumaan.

Katajamäen haastattelemat opettajat näkivät, että mahdollisuudet yhteistyön toteuttamiseen olivat parhaat samojen koulutusohjelmien sisällä yhteensovittamisesta ja opintosisältöjen raameista johtuen. (Katajamäki 2010, 111) Aikataulujen yhteensopimattomuus ja kiire tuottivat ongelmia moniammatilliseen työskentelyyn (mt., 115). Aikataulujen järjestäminen ja erilaiset kurssisisällöt ja -tavoitteet lienevät olevan suurin ongelma Taideakatemian ja Humakin yhteistyön toteuttamisessa. Tämä vaatiikin syvällistä paneutumista oppilaitosten opintosuunnitelmiin ja kurssien toteutusajan kohtiin.

Opettajat kuvasivat ryhmätyöskentelyn laajemmaksi oppimisympäristöksi, sillä siihen kuuluivat opiskelijoiden lisäksi myös yhteistyökumppanit ja eri alojen edustajat. He liittivät kumppanuuteen myös kehittävän vuorovaikutuksen, joka olisi ihanne- tapauk-

sessä kahdensuuntaista työelämän ja koulutuksen välillä (Katajamäki 2010, 127.) Opettajien mukaan hyvä tapa tukea moniammatillisuuden oppimista olisi esimerkiksi integroida sitä opintojen harjoittelujaksoille (mt., 143). Tämä ajatus on yhteistä myös Humakin ja Taideakatemian opettajille. Työelämäläheisyys ja erilaiset tilaajatahot mielletään varsinkin Humakilla vahvasti osaksi kulttuurialan korkeakouluopintoja. Eri-laisten projektien tekeminen yhdessä työelämätoimijoiden kanssa on opiskelijoille mahdollisuus verkostoitua sekä harjoitella tärkeitä vuorovaikutustaitoja. Lisäksi opiskelijat voivat kokea olevansa hyödyksi jo opintojen aikana (mt., 125). Yhteistyön tuominen osaksi harjoitteluja on joustava tapa lisätä Humakin ja Taideakatemian yhteistyötä. Monialaisuuden mahdollisimman laajalti hyödyntämiseksi yhteistyötä olisi kannattavaa tuoda myös kursseille opettajien organisoimana.

6 EHDOTUKSET YHTEISTYÖN EDISTÄMISEKSI

Tässä luvussa esittelen malleja Humakin ja Taideakatemian yhteistyön toteuttamiseksi. Malleja on kehitetty opettajien ehdotusten sekä vertailuanalyysin pohjalta. Mallit on suunniteltu jo olemassa olevien koulutuksellisten rakenteiden päälle, jotta yhteistyö olisi mahdollisimman joustavaa ja helposti toteutettavaa.

6.1. Vastuuhenkilöt ja lukuvuoden suunnittelu

Humakin ja Taideakatemian opettajat ovat avainasemassa yhteistyön käytäntöön viemisessä. Tästä syystä olisi tärkeää määrittää yhteistyölle vastuuhenkilöt, esimerkiksi yksi tai kaksi opettajaa kummastakin oppilaitoksesta. Vastuuopettajien tehtävänä on järjestää opettajien yhteiset tapaamiset, joissa toimintaa voidaan suunnitella. Vastuuhenkilöt voivat myös toimia oman oppilaitoksensa kontaktihenkilöinä. Molemissa oppilaitoksissa olisi hyvä olla opettajien tiedossa oleva taho, johon toisen oppilaitoksen opettajat voivat ottaa yhteyttä yhteistyöhön liittyvissä kysymyksissä.

Jotta yhteistyötä voidaan tehdä järjestelmällisesti, se vaatii huolellista suunnittelua. Taideakatemian esittävän taiteen, kuvataiteen ja media-alan koulutusohjelmissa kursseille ei ole vakituista toteutusajankohtaa vaan seuraavan lukuvuoden kurssien ajoittuminen varmistuu yleensä edellisenä keväänä. Oppilaitosten välistä toimintaa voidaan siis suunnitella vain vuodeksi eteenpäin. Humakin ja Taideakatemian opettajien tulisi tavata toisensa esimerkiksi keväällä lukuvuoden lopussa, jolloin voidaan pohtia, miten erilaiset toiminnot sijoitetaan tulevalle lukuvuodelle. Tapaamisille olisi hyvä myös määrittää puheenjohtaja, jotta suunnitteluaika saadaan hyödynnettyä mahdollisimman tehokkaasti.

Kehitin suunnitteluun avuksi hyvin yksinkertaisen taulukkopohjan, jota molempien oppilaitosten on helppo hyödyntää. Kunkin koulutusohjelman vastaava opettaja täyttää taulukkoon niiden kurssien nimet ja ajankohdat, joihin yhteistyötä on mahdollista tai tarpeellista soveltaa. Täytetyt taulukot voidaan tämän jälkeen toimittaa yhteistyöstä vastaaville opettajille, jotka etsivät kurssipareja kurssien sisällöllisten tavoitteiden ja toteutusajankohtien mukaan. Näin kaikkien opettajien ei tarvitse osallistua jokaiseen tapaamiseen vaan yhteistyön suunnittelua voidaan jatkaa, kun sopivia kurssipareja eri koulutusohjelmista on löytynyt. Mallitaulukko on opinnäytetyöni liitteenä (Liite 6).

6.2. Pestuupäivä

Pestuupäivä on alusta, jossa Humakin ja Taideakatemian opiskelijoilla on mahdollisuus kohdata toisensa kasvokkain. Pestuupäivä voidaan järjestää esimerkiksi kahdesti vuodessa, syksyisin ja keväisin vaikkapa Humakin työelämäseminaarin yhteydessä. Pestuupäivän ajoituksen suunnittelussa kannattaa myös huomioida esittävän taiteen ja kuvataiteen koulutusohjelmiin sisältyvien projektiviikkojen ajoittuminen. Projektipäiviä järjestetään keväisin ja syksyisin, joten kevät- ja syystapaamiset Pestuupäivinä olisivat mahdollisia (Syrén 2017e).

Haastatteluista kävi ilmi, että ensimmäisen vuosikurssin kulttuurituottajaopiskelijat eivät vielä ole varmoja omasta ammatillisesta suuntautumisestaan ja siksi opiskelijoi-

den ei välttämättä ole tarvetta osallistua varsinaiseen Pestuupäivään ensimmäisenä opiskeluvuotenaan. Opiskelijat voivat kuitenkin tutustua toisiinsa jo ensimmäisenä vuonna ilman, että tapaamisiin liittyy varsinaista projekti-ideointia tai työparien muodostamista.

Vuoden ensimmäinen Pestuupäivä syksyllä voidaan järjestää kaksiosaisena. Ensimmäinen osa on infotilaisuus, johon osallistuvat ainoastaan ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat kulttuurituotannon koulutusohjelmasta sekä kaikista Taideakatemi-an koulutusohjelmista (esittävä taide, kuvataide, media-ala, musiikki). Mikäli kaikkien koulutusohjelmien osallistuminen nähdään Taideakatemi-an osalta haastavana, voidaan osallistuvat koulutusohjelmat rajata sen mukaan, mitkä koulutusohjelmat tarvitsevat eniten tuottajaosaamista. Niinä vuosina, jolloin Humakin Turun kampuksella ei ole aloittavia tuottajaopiskelijoita, voidaan tilaisuus järjestää vain Taideakatemi-an opiskelijoille. Opiskelijamäärä Infotilaisuuksissa tulee olemaan 130-160 riippuen Humakin vuosittaisista kulttuurituotannon aloituspaikoista. Opiskelijamäärä tulee huomioida tilaratkaisuissa.

Infotilaisuus olisi hyvä pitää korkeintaan tunnin mittaisena, jonka aikana uusille opiskelijoille esitellään Humakin ja Taideakatemi-an yhteistyötä ja sen erilaisia toteutusmuotoja. Tilaisuudessa voidaan kuulla myös puheenvuoroja edistyneemmiltä opiskelijoilta tai kentällä toimivilta tuottajilta ja taiteilijoilta. Lisäksi tilaisuuteen olisi hyvä mahdollistaa myös Karisma-osuuskunnan esittely. Aikaa ei kuitenkaan välttämättä kannata käyttää opiskelijoiden väliseen perusteelliseen tutustumiseen, sillä yli sadan opiskelijan määrällä tämä on raskasta. Myöskään projekti-ideointiin keskittyviä työpaikkoja ei ole syytä järjestää, sillä ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoiden ammatti-identiteetit ovat vasta rakentumassa ja monet etsivät vielä suuntaansa tuottajina ja taiteilijoina. Tilaisuuden tarkoituksena on siis pelkästään kertoa yhteistyön olemassaolosta ja sen tarjoamista mahdollisuuksista opiskelijoille. Tilaisuuden jälkeen alkaa varsinainen Pestuupäivä, johon osallistuvat Humakin kulttuurituotannon ja Taideakatemi-an edistyneemmät opiskelijat.

Suurista oppilasmäärästä johtuen on mahdollista, että osallistujamäärää joudutaan rajaamaan vuosikurssien tai koulutusohjelmien perusteella. Jaottelu voidaan tehdä esimerkiksi siten, että syksyllä Pestuupäivään osallistuvat toisen ja kolmannen vuosi-

kurssin opiskelijat ja keväällä toisen ja neljännen vuoden opiskelijat. Esimerkiksi viimeisin maaliskuussa järjestetty Pestuupäivä liittyi neljännen vuoden valmistuvilla kulttuurituottajilla ammatillisen kehittymisen perusta-kurssiin ja he pitivät tilaisuudessa kurssin päättöesityksen opiskelijoille (Syrén 2017e). Halutessaan Humak voi jatkaa tätä käytäntöä tulevaisuudessa.

Kulttuurituottajat voivat osallistua toisena opiskeluvuotenaan sekä syksyn että kevään Pestuupäiviin. Toinen opiskeluvuosi on hyvä ajankohta aktiiviselle verkostoitumiselle, sillä opiskelijoille on jo karttunut oman alan osaamista ja erilaisia projektipintoja ja harjoittelumahdollisuuksia on yleensä tässä vaiheessa vielä runsaasti käytettävissä. Kolmannen ja neljännen vuoden opiskelijoilla on paljon itsenäistä opiskelua ja oma ammatti-identiteetti ja urasuuntautuminen on alkanut hahmottua. Kolmannen ja neljännen vuoden opiskelijat voivat osallistua Pestuupäiviin kerran vuodessa, sillä verkostot ovat kehittyneet toisen opiskeluvuoden aikana.

Kulttuurituottajien osallistuminen Pestuupäivään voisi siis olla merkitty lukujärjestyksiin siten, että ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat osallistuvat ainoastaan syksyn Pestuupäivän infotilaisuuteen. Toisen vuosikurssin opiskelijat voivat osallistua sekä syksyn, että kevään Pestuupäiviin. Kolmantena opintovuotena Pestuupäivään osallistutaan syksyllä ja neljäntenä opintovuotena keväällä.

Taideakatemian opiskelijoiden osallistuminen Pestuupäiviin vaatii hieman enemmän suunnittelua. Eri taidealojen koulutuslinjoja on paljon ja aloilla on erilaisia tarpeita. Jotkin alat ovat valmiimpia tuottajayhteistyöhön jo ensimmäisen opintovuoden aikana, kun joidenkin alojen opiskelijoiden ammatti-identiteetti kypsyy pidempään. Teatterialan opiskelijoille tuottaminen on lähtökohtaisesti tutumpaa, kuin esimerkiksi kuvataideopiskelijoille, jotka saattavat kaivata enemmän tuottajaosaamista- ja verkostoja vasta lähempänä valmistumista (Syrén 2017; Syrén 2017c). Toisien taidealojen opiskelijayhteistyötä voidaan myös tuoda enemmän kursseille kasvattamaan alojen välistä ymmärrystä. Joillakin aloilla on puolestaan enemmän projektipintoja, jotka soveltuvat esiteltäväksi Pestuupäivässä. Taideakatemian eri koulutuslinjojen tulisikin pohdita millaisia tuotannollisia tarpeita opiskelijoilla on ja miten eri kurssien sisällöt ja tavoitteet soveltuvat toteutettavaksi yhteistyötä hyödyntäen. Tärkeää olisi kuitenkin

saada kaikkien koulutusohjelmien opiskelijat osallistumaan Pestuupäiviin ainakin kerran.

Osallistuminen voidaan toteuttaa esimerkiksi siten, että esittävien taiteiden opiskelijat osallistuvat Pestuupäivään jo ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuotenaan. Kuvataiteen opiskelijat voisivat puolestaan osallistua vasta kolmantena tai neljäntenä opiskeluvuonna, jolloin siirtyminen työelämään lähestyy ja alan verkostojen merkitys korostuu. Media-alan opiskelijoilla on projektiopintoja toisella ja kolmannella vuosikurssilla ja vapaasti valittavia opintoja kolmannella ja neljännellä vuosikurssilla. Pestuupäivän ajoittuminen media-alalla voidaan suunnitella sen mukaan, missä vaiheessa opiskelijoilla on eniten tarvetta tuotannolliselle osaamiselle.

Vaikka Pestuupäivä olisi merkitty opiskelijoiden lukujärjestykseen vain kevät- tai syysjaksolle, se ei sulje pois mahdollisuutta osallistua myös muiden vuosikurssien Pestuupäiviin. Pestuupäivät tulisi pitää avoimina kaikkien vuosikurssien opiskelijoille, mutta opiskelijoiden osallistumisen takaamiseksi se tulee merkitä myös lukujärjestykseen.

Kaikkien vuosikurssien tuominen yhteiseen tilaisuuteen on opettajien nykyisillä resursseilla mahdotonta. Humakin kulttuurituottajia ja Taideakatemia opiskelijoita on yhteensä noin 600 ja yhteisen tapaamisen organisoiminen tällaiselle henkilömäärälle olisi pitkälinen operaatio. Edes yhden vuosikurssin kulttuurituotannon ja taiteen opiskelijoiden mahdolluttaminen samaan tapaamiseen on haastavaa ja siksi Pestuupäivässä on välttämätöntä tehdä jonkinlaisia rajoituksia. Liian suurella opiskelijamäärällä kukaan ei saa tapaamisista tarvittavaa hyötyä.

Humakin opettaja Benny Majabacka esitti kuitenkin ehdotuksen, että Pestuupäivien lisäksi voitaisiin järjestää vuosittainen isompi tilaisuus, johon osallistuvat kulttuurituotannon ja taideakatemia kaikkien vuosikurssien opiskelijat. Messujen kaltaisessa tapahtumassa kaikki kulttuurituotannon ja taidealan opiskelijat tapaisivat toisiaan ja pääsisivät verkostoitumaan laajassa mittakaavassa. Tapahtuman järjestämiseksi voidaan resursoida esimerkiksi kolmen kulttuurituotannon opiskelijan tiimi, joka hoitaa käytännön koordinoimisen. Tapahtuman järjestämisen voi lukea esimerkiksi projektiopintoihin tai sisällyttää vaikkapa projektitoiminnan kurssille. Myös Taideakatemia

taidealojen opiskelijat voisivat osallistua esimerkiksi tuomalla tapahtumaan taiteellisia sisältöjä, työpajoja tai muuta yhteistä toimintaa. Majabackan mukaan ongelmana saattaisi olla se, että tapahtuman järjestämiseen ei löydetä halukkaita opiskelijoita joka vuosi. Ongelma voisi kuitenkin ratketa siten, että tapahtuma järjestettäisiin biennaalina, kerran kahdessa vuodessa.

6.3. Opintosisältöjen yhdistäminen

Oppilaitosten opintosuunnitelmien vertailu osoittaa, että yhteistyön sovittaminen kursseille on helpompaa Humakin kuin Taideakatemiaan opetussuunnitelmassa, sillä kulttuurituotannon kurssien toteuttamistavat ovat huomattavasti joustavampia kuin Taideakatemialla. Kurssien yhteensovittamisessa lienee helpointa lähteä siitä, miten Taideakatemiaan eri kurssit täyttävät Humakin kulttuurituottajien kurssitavoitteita. Kulttuurituotannon koulutusohjelmassa on onneksi runsaasti erilaisia kursseja ja vapaasti valittavia opintoja, jotka on helppo yhdistää Taideakatemiaan eri koulutusohjelmien opintosisältöihin.

Opiskelijat voivat lukea vapaavalintaisiin opintoihin erilaisia projekteja, joita he suorittavat opintojensa aikana. Humakin opiskelijoiden kurssitoteutukset ja opintoprojektit ovat lähtökohtaisesti sisällöltään vapaammin määriteltävissä kuin Taideakatemiaan opiskelijoilla. Monien Taideakatemiaan koulutusohjelmien opiskelijaprojektit ovat teemoiltaan ennalta määrättyjä, sillä opinnot ovat vahvasti sidoksissa taidealan sisältöjen harjoitteluun. Humakin kulttuurituotannon opetussuunnitelmaa toteutetaan muuttumattomana, mutta Taideakatemiaan koulutuslinjojen kurssien toteutusajankohden muuttuminen vaikuttaa yhteistyön toteuttamismahdollisuuksiin eri kursseilla. Toisaalta Humakin opintosuunnitelman muutos saattaa vaikuttaa kurssien tavoitteisiin.

Taideakatemiaan opiskelijat tarvitsevat kuitenkin useissa projekteissaan joka tapauksessa tuottajia ja tällä hetkellä esimerkiksi esittävän taiteen opiskelijat tuottavat projektinsa itse (Syrén 2017d). Yhteisiä projekteja on mahdollista toteuttaa siten, että Taideakatemiaan opiskelijat ilmoittavat projekteistaan, joihin tarvitsevat tuottajaa. Vaikka Taideakatemiaan opiskelijoiden tiettyjen projektiointojen sisällöt eivät olekaan

kovin vapaasti määriteltävissä, kulttuurituottajat voivat hyvin hypätä niihin mukaan. Kulttuurituottajat eivät silloin itse pääse määrittämään projektin sisältöä ja toimimaan luovina tuottajina, mutta niissä pätevät täysin samat tuottamisen lainalaisuudet kuin missä tahansa muussakin projektissa. Kulttuurituottajille kannattaakin mainostaa eri taiteenalojen tulevia projekteja, joista tuottajaopiskelijat voivat löytää mieleisiään tuotantoja. Opiskelijat voivat myös ottaa itse yhteyttä opettajiin tarvitessaan projekteihinsa tuottajaa tai sisältöä. Esimerkiksi Taideakatemian opettajilla on yleensä jo hyvissä ajoin käsitys siitä, millaisia projekteja lukuvuoden aikana on tulossa.

Humakissa yhteistyötä on toteutettu taiteen tuntemuksen, taidelajiin perehtymisen, taiteen soveltavan käytön, markkinoinnin, tuotteistamisen, projektitoiminnan kursseilla. Humakin kannattaa jatkaa yhteistyötä näiden kurssien pohjalta, sillä niiden oppimistavoitteet on mahdollista täyttää myös yhteistyötä hyödyntäen. Näiden kurssien lisäksi sopiva alusta yhteistyön toteuttamiseen on mm. Nuori yrittäjyys-kurssi, jonne esimerkiksi Pestuupäivässä syntyneet uudet ideat voidaan viedä toteutettaviksi. Taideakatemian kaikilla aloilla on yrittäjyys- ja työelämä tietous-kurssi, joka on mahdollista toteuttaa eri tavalla kuin nykyisessä muodossa (2017b). Kurssi toteutetaan eri koulutusohjelmissa eri vuosikursseilla.

Humakin taiteentuntemuksen, taiteen soveltavan käytön ja taidelajiin perehtymisen kursseille on luontevaa tuoda taiteilijayhteistyötä, jota voidaan tehdä erilaisten projektien muodossa. Taideopiskelijat ovat myös vierailleet näillä kursseilla. Vierailut ovat kevyempi toteutustapa kurssiyhteistyölle, jos aikaa tai mahdollisuuksia kokonaisten projektien toteuttamiseen ei ole. Humakin markkinoinnin ja tuotteistamisen kursseilla opiskelijat voivat kehittää taitojaan Taideakatemian opiskelijoiden projekteissa, joissa on tarvetta tuotteistamiselle tai markkinoinnille. Humakin projektitoiminnan kurssissa voidaan käytännössä toteuttaa mitä tahansa projekteja, mutta suunnittelussa täytyy ottaa huomioon Humakin meneillään olevat hankkeet. Tulevaisuudessa voidaan myös pohtia, olisiko esimerkiksi kulttuurituottajien johtamisen kurssi sopiva alusta yhteistyön toteuttamiselle. Johtamisen kurssissa tuottajaopiskelija pääsee harjoittelemaan johtamistaitojaan ja Taideakatemian projektien koordinoimisessa nämä tavoitteet täyttyisivät.

Vapaaavalintaisista opinnoista voidaan muotoilla esimerkiksi viiden opintopisteen kokonaisuuksia, jotka liitetään osaksi molempien oppilaitosten kurssitarjontaa. Vapaaavalintaiselle opintokokonaisuudelle voidaan asettaa tiettyjä raameja, joiden tulee täyttyä. Taideakatemia opiskelijoita koskisivat erilaiset tavoitteet kuin kulttuurituotannon opiskelijoita. Tällöin opiskelijoiden tulee tietää ennalta, kenen kanssa yhteistä vapaavalintaista jaksoa tullaan tekemään, jotta molemmat valitsevat toteutuksen samaan aikaan. Yhteistyötä voidaan myös sitoa tulevaisuudessa harjoitteluihin, mutta se vaatii syvällisempää paneutumista.

6.4. Karisma-osuuskunta

Osuuskunta Karismalla on suuri potentiaali toimia Taideakatemia ja kulttuurituotannon opiskelijoiden yhtenä tärkeimpänä yhteistyön kanavana. Tällä hetkellä Karisma-osuuskuntaan voivat liittyä ainoastaan Taideakatemia opiskelijat, mutta sääntömuutoksella myös Humakin kulttuurituottajat voisivat liittyä jäseniksi. Osuuskuntatoiminta on helppo tapa tehdä yritystoimintaa. Innokkaimmat opiskelijat voivat pyrkiä hallitukseen ja muut opiskelijat liittyä jäseniksi, laskuttaa omia töitään osuuskunnan kautta tai muodostaa kollektiiveja.

Karisma-osuuskunnan toiminnan piiriin kuuluvat kaikkien Taideakatemia opintolinjojen taiteen- ja kulttuurinalojen lisäksi tapahtumatuotanto, myynti ja markkinointi, jotka ovat edustettuina myös Humakin kulttuurituotannon koulutusohjelmassa. Karisma kaipaisi tuottajaa, joka hoitaisi osuuskunnan markkinointia. Osallistuminen Karisma-osuuskunnan sisäiseen kehittämiseen voisi olla yksi tapa opiskelijoille suorittaa opintoja. Toinen tapa opintojen suorittamiseen olisi oman alan töiden tekeminen Karisman kautta. Karisma-osuuskunta voi myös järjestää opiskelijoiden vapaamuotoisempia tapahtumia, joissa kanssakäyminen on rennompaa kuin opiskeluympäristössä.

7 POHDINTA

Yhteistyön kehittäminen osoittautui monisyisemmäksi kokonaisuudeksi kuin olin alun perin ajatellut. Alussa syntyneet maalailevat visiot yhteistyön toteuttamisesta karsituivat työn edetessä. Tulin siihen lopputulokseen, että yhteistyön kehittäminen tulee aloittaa perusasioista. Oppilaitosten erilaiset opintosuunnitelmat sisältävät paljon liikuvia osia, joiden yhteensovittaminen vaatii runsaasti suunnittelua ja ideointia. Yhteistyötä ei voida täysin rakenteellistaa, koska lukusuunnitelmat ja vaihtuvat opiskelijamäärät ovat käytännössä sen esteenä. Toisaalta yhteistyön muuttuva kenttä voi olla positiivinen asia, sillä se luo mahdollisuuksia kokeilla uutta. Yhteistyö ei kangistu kaavoihin vaan uudistuu muuttuvien olosuhteiden vuoksi. Hyväksi havaitut toimintatavat vakiintuvat loppujen lopuksi, kun yhteiset käytännöt hioutuvat ja sulautuvat yhteen. Monialaisuudelle on luotava suotuisa ilmapiiri, jonka opiskelijat omaksuvat opintojen alusta alkaen.

Humakin ja Taideakatemian yhteistyön koko potentiaalin hyödyntäminen vaatii vielä paljon uurastusta ja kaikkien toimintamahdollisuuksien mahdollistaminen yhteen opin- näytetyöhön on mahdotonta. Tulen kuitenkin jossain muodossa jatkamaan työskente- lyä yhteistyön kehittämisen parissa, sillä koen aiheen kiinnostavaksi kulttuurituottajan näkökulmasta. Ideoita yhteistyön toteuttamiseksi on sekä itselläni ja opettajilla vielä runsaasti ja toivon, että niitä voidaan soveltaa tulevaisuuden yhteistyössä.

LÄHTEET

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2013. Tutki ja kirjoita. 15.-17. painos. Helsinki: Tammi.

Houni, Pia & Ansio, Heli 2014. Taiteilijan ammatti tänään - tietoja, taitoja, diskursseja Yhteiskuntapolitiikka (79). 4/2014, 375-387.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125323/houni.pdf?sequence=1>

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2015. Pestuutori - hankesuunnitelma.

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2016. Opinto-opas 2016-2017.
http://www.humak.fi/wp-content/uploads/2016/08/humak_opinto-opass-2016-2017-verkko.pdf

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2017. Hakijan opas.
<http://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/12/Humakin-hakijan-opas-2017.pdf>

Isoherranen, Kaarina 2012. Uhka vai mahdollisuus - moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Sosiaalitieteiden laitos, Helsingin yliopisto. Akateeminen väitöskirja.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37493/isoherranen_vaitoskirja.pdf

Kaalikoski, Katri 2014. Kulttuurituottajien työllistymisestä. Teoksessa Katri Kaalikoski (toim.) Tuottajan duunit. Humanistinen ammattikorkeakoulu, 13.
<https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2015/12/kaalikoski-katri-tuottajan-duunit-netti.pdf>

Katajamäki, Erja 2010. Moniammatillisuus ja sen oppiminen. Tapaustutkimus sosiaali- ja terveysalalta. Kasvatustieteiden laitos, Tampereen yliopisto. Akateeminen väitöskirja. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66639/978-951-44-8152-9.pdf?sequence=1>

Kaunisharju, Kirsi 2012. Puheenvuoro: Kulttuurituotannon rooli luovan talouden kehittämisessä. Teoksessa Katri Halonen (toim.) Tuottaja 2020. Kulttuurituottaja koulutuksen suuntaviivoja. Metropolia ammattikorkeakoulu, 13. http://tuottaja2020.metropolia.fi/fileadmin/user_upload/katalysoi/12_suuntaviivoja_VALMIS.pdf

Luukkonen, Ismo 2017. Tietoja lukusuunnitelmista opinnäytetyöhön. Email ismo.luukkonen@turkuamk.fi 20.4.2017.

Niemi, Niina 2014. Kuvataiteilijan kansainvälistyminen ja tuottajan rooli prosessissa. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/73471/Opinnaytetyo%20Niina%20Niemi.pdf?sequence=1>

Parkkola, Timo 2017. Opinnäytetyö taideakatemia ja Humakin yhteistyöstä. Email timo.parkkola@humak.fi 18.4.2017.

Pihlajamaa, Jani 2017. Tietoja opintolinjojen tarpeesta oppariin. Email jani.pihlajamaa@turkuamk.fi 19.4.2017.

Raunio, Samuel. Tietoja lukusuunnitelmista opinnäytetyöhön. Email samuel.raunio@turkuamk.fi 21.4.2017.

Rautiainen, Pauli & Roiha, Taija & Resunjeff, Kaija 2015. Taiteen ja kulttuurin barometri 2015. Cupore. http://www.cupore.fi/images/tiedostot/taiteenja-kulttuurin_barometri_v10.pdf

Resunjeff, Kaija 2014. Taiteilijan asema 2010. Taiteilijakunnan rakenne, työ ja tulonmuodostus. Taiteen edistämiskeskus. <http://www.taike.fi/documents/10921/1094274/Taiteilijan+asema+2010.pdf/e21126ba-01d4-4e40-bd96-9b99b76ac8a7>

Sulamäki, Maire 2017. Aloituspaiikat Humakilla. HumakPro-viesti 24.4.2017

Suomen näyttelijäliitto 2017. Lähikuvassa freelancernäyttelijä-tutkimus valmistunut. Viitattu 22.4.2017. <https://www.nayttelijaliitto.fi/?x18074=1573495>

Suomen virallinen tilasto 2017. Kulttuurialan tutkinnon suorittaneet: työvoima ja työttömyysaste 2000-2015. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 22.4.2017. http://pxweb2.stat.fi/sahkoiset_julkaisut/kulttuuritilasto/html/suom0010.htm

Suomen virallinen tilasto. Työvoimatutkimus. Työllisyys ja Työttömyys 2016. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 22.4.2017. http://www.stat.fi/til/tyti/2016/13/tyti_2016_13_2017-04-12_tie_001_fi.html

Turun Taideakatemia verkkosivut 2017. Viitattu 2.5.2017. <https://www.turkuamk.fi/fi/turun-amk/yksikot-ja-kampukset/taideakatemia/>

Turun ammattikorkeakoulu 2017. Kulttuurialan opintosuunnitelmat 2016-2017. https://ops.turkuamk.fi/opsnet/dis/fi/ops_PuuHierValOpas/tab/nop/clr?menuid=2

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä. Viitattu 4.5.2017. <https://tietopalvelu.ytj.fi/yritystiedot.aspx?yavain=2635053&tarkiste=CFEA6B112101CE700AAC92446CA134DACE7C8E6A>

Haastattelut

Majabacka, Benny 2017. Turun Humanistisen ammattikorkeakoulun lehtori. Turku, 27.2.2017. Haastattelijana Veera Syrén.

Pihlajamaa, Jani 2017. Turun Taideakatemia opettaja. Turku, 9.3.2017. Haastattelijana Veera Syrén.

Tikkaaja, Oona 2017. Turun Humanistisen ammattikorkeakoulun lehtori. Turku, 20.3.2017. Haastattelijana Veera Syrén.

Haapasalo, Minna 2017. Turun Taideakatemia opettaja. Turku, 23.3.2017. Haastattelijana Veera Syrén.

Piilinen, Iina-Maria 2017. Turun Humanistisen ammattikorkeakoulun lehtori. Turku, 27.3.2017. Haastattelijana Veera Syrén.

LIITTEET

LIITE 1 Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon opetussuunnitelma

1. vuosikurssi	2. vuosikurssi	3. vuosikurssi	4. vuosikurssi
0-jakso			
Vapaasti valittavat opinnot:	Vapaasti valittavat opinnot:	Syventävä perehtyminen:	Opinnäytetyö 15 op
Kulttuurituotantoalan projektit 1-10 op	Kulttuurituotantoalan projektit 1-10 op	- kulttuurin sisällöntuotantoon 10 op	Eriytyvät suuntautumisopinnot
Kulttuurituotantoalan seminaarit ja konferenssit 1-10 op	Kulttuurituotantoalan seminaarit ja konferenssit 1-10 op	- kulttuurituotannon käytäntöihin 10 op	Kulttuuri liiketoimintana 20 op
Ammattilaiseksi kehittyminen ja ammatillisen kasvun prosessi 2/2 1 op	Ammattilaiseksi kehittyminen ja ammatillisen kasvun prosessi 2/2 1 op	- liiketaloudelliseen osaamiseen 10 op	valitaan molemmat osiot 1/2 ja 2/2
		Eriytyvät suuntautumisopinnot	Syventävä perehtyminen:
		Kulttuuri liiketoimintana 20 op, 1/2 ja 2/2 Innovaatiotoiminnan käytännöt 10 op (Toteutus pääosin keväällä)	- kulttuurin sisällöntuotantoon 10 op
		Kansainvälinen vaihto 3 op	- kulttuurituotannon käytäntöihin 10 op
			- liiketaloudelliseen osaamiseen 10 op
			Kansainvälinen vaihto 3 op
Syksy			
Ammattilaiseksi kehittyminen ja ammatillisen kasvun prosessi 1/2 4 op	Ammattilaiseksi kehittyminen ja ammatillisen kasvun prosessi 2/2 1 op	Ammattilaiseksi kehittyminen ja ammatillisen kasvun prosessi 2/2 1 op (jatkuu keväälle)	Ammattilaiseksi kehittyminen ja ammatillisen kasvun prosessi 2/2 1 op (jatkuu keväällä)
Kulttuurituotannon perusteet 5 op	Yrittäjyys ja tuotteistaminen (NY) tai monimuotototeutus	Kehittämistyön menetelmät 1 5 op	Otetta opintoihin 2 op A
Kulttuurituottajan toiminnan perusteet 5 op	Yrittäjyys 5 op ja	Kehittämistyön menetelmät 2 10 op (kurssi jatkuu kevään puolelle)	
Suomen kieli ja viestintä 5 op	Tuotteistaminen 5 op	Innovaatiotoiminnan perusteet 5 op	
Ruotsin kielen valmentavat opinnot 3 op	Projektitoiminta 5 op		
Ammatillinen ruotsi 2 op	Mediataidot 5 op		
Viestintätaidot	Talouden toimintamekanismit 5 op		
	Taloussuunnittelu 5 op		
	Englannin kielen valmentavat opinnot 2 op		
	Ammatillinen englanti 2 op		
Kevät			
Yhteiskunta ja työelämätoimijuus 5 op	Toiminnan ja rahoituksen suunnittelu 5 op	Johtaminen 5 op	Otetta opintoihin 2 op B
Viestintätaidot 5 op	Taiteen soveltava käyttö 5 op		
Taiteentuntemus 5 op	Markkinointi 5 op		
Taidelajiin perehtyminen 5 op	NY: Yrittäjyys ja tuotestaminen (jatkuu keväällä) 10 op		
Syventävä ammatillinen ruotsi 3 op	Tuottajan lakitieto 5 op		
Kulttuurituotannon käytännöt (harjoittelu) 10 op	Kulttuuripolitiikka 5 op		
	Syventävä ammatillinen englanti 3 op		
Kesä			
Verkko-opintojaksot:	Ammatillisia suuntautumisopintoja	Ammatillisia suuntautumisopintoja	
Yrittäjyys C 5 op	Verkko-opintojaksot:	Verkko-opintojaksot:	
Kansalaistoiminnan perusteet C 5 op	Yrittäjyys C 5 op	Yrittäjyys C 5 op	
Taiteen tuntemus C 5 op	Kansalaistoiminnan perusteet C 5 op	Kansalaistoiminnan perusteet C 5 op	
Taidelajiin perehtyminen C 5 op	Taiteen tuntemus C 5 op	Taiteen tuntemus C 5 op	
Kulttuuripolitiikka C 5 op	Taidelajiin perehtyminen C 5 op	Taidelajiin perehtyminen C 5 op	
Projektitoiminta C 5 op	Kulttuuripolitiikka C 5 op	Kulttuuripolitiikka C 5 op	
Talouden toimintamekanismit C 5 op	Projektitoiminta C 5 op	Projektitoiminta C 5 op	
Suomen kieli ja viestintä C 5 op	Talouden toimintamekanismit C 5 op	Talouden toimintamekanismit C 5 op	
	Suomen kieli ja viestintä C 5 op	Suomen kieli ja viestintä C 5 op	

LIITE 2 Kuvataiteen koulutusohjelman opetussuunnitelma

Kuvataiteen koulutusohjelma

1. vuosikurssi	2. vuosikurssi	3. vuosikurssi	4. vuosikurssi
<p>Taiteen historia ja filosofia 5 op Suomen kieli ja viestintä 3 op Svenska i arbetslivet, muntlig kommunikation 1 op Svenska i arbetslivet, skriftlig kommunikation, 2 op Korkeakoulu- ja työelämätaidot 1, 1 op Korkeakoulu- ja työelämätaidot 2, 1 op Taiteellisen työskentelyn perusteet 1, 15 op Taiteellisen työskentelyn perusteet 2, 15 op Kuvataiteen työpajat 2 op Digitaalinen valokuvaus 5 op (valinnainen) Valokuvan historia 5 op (valinnainen) Pimiötyö 5 op (valinnainen) Piirustuksen perusteet 1, 5 op (valinnainen) Piirustuksen perusteet 2, 5 op (valinnainen) Piirustuksen perusteet 3, 5 op (valinnainen)</p>	<p>Työelämä tietous ja yrittäjyys 5 op English professional skills 3 op Korkeakoulu- ja työelämätaidot 3, 1 op Tila ja aika 1, 5 op Tila ja aika 2, 5 op Tila ja aika 3, 5 op Kuvataiteen työpajat 2 op Vapaasti valittavat opinnot 5 op Harjoittelu 4 op</p>	<p>Korkeakoulu- ja työelämätaidot 4, 1 op Taide ja yhteiskunta 1, 5 op Taide ja yhteiskunta 2, 5 op Taide ja yhteiskunta 3, 5 op Kuvataiteen työpajat 2 op Vapaasti valittavat opinnot 13 op Harjoittelu 9 op Menetelmä- ja kehittämisopinnot 5 op</p>	<p>Korkeakoulu- ja työelämätaidot 5, 1 op Vapaasti valittavat opinnot 12 op Harjoittelu 17 op Opinnäytetyö 25 op</p>
Valinnaiset:			
<p>Havaintoon perustuva kuvanveisto 5 op Kuvanveiston valumenetelmät 5 op Kuvanveiston menetelmät 1, 5 op Kuvanveiston menetelmät 2, 5 op Kuvanveiston ilmaisukeinot 1, 5 op Kuvanveiston ilmaisukeinot 2, 5 op Havaintoon perustuva maalaus 5 op Maalauksen menetelmät 1, 5 op Maalauksen menetelmät 2, 5 op Maalauksen ilmaisukeinot 1, 5 op Maalauksen ilmaisukeinot 2, 5 op</p>	<p>Havaintoon perustuva piirustus 5 op Piirustus 1, 5 op Piirustus 2, 5 op Piirustus 3, 5 op Piirustus 4, 5 op Taidegrafiikan menetelmät 1, 5 op Taidegrafiikan menetelmät 2, 5 op Taidegrafiikan menetelmät 3, 5 op Taidegrafiikan menetelmät 4, 5 op Taidegrafiikan menetelmät 5, 5 op Dokumentaarinen työskentely 5 op</p>	<p>Valokuvauksen menetelmät 1, 5 op Valokuvauksen menetelmät 2, 5 op Valokuvauksen menetelmät 3, 5 op Valokuvauksen menetelmät 4, 5 op Valokuvateoria 5 op Taiteilijakirja 5 op Taideprojekti 1, 5 op Taideprojekti 2, 5 op Taideprojekti 3, 5 op</p>	<p>Ateljeetyöskentely 1, 5 op Ateljeetyöskentely 2, 5 op Ateljeetyöskentely 2, 5 op Taitelijaverkossa</p>

LIITE 3 Esittävän taiteen koulutusohjelmien lukusuunnitelmat

Esittävän taiteen koulutus, teatteri-ilmaisun ohjaaja

1. vuosikurssi	2. vuosikurssi	3. vuosikurssi	4. vuosikurssi
<p>Suomen kieli ja viestintä 3 op</p> <p>Korkeakouluopiskelu ja työelämätaidot 1, 1 op</p> <p>Korkeakouluopiskelu ja työelämätaidot 2, 1 op</p> <p>Svenska i arbetslivet, muntlig kommunikation 1 op</p> <p>Svenska i arbetslivet, skriftlig kommunikation 2 op</p> <p>Projektiopinnot 1, 5 op</p> <p>Projektiopinnot 2, 5 op</p> <p>Tekstilähtöinen ohjaaminen, 5 op</p> <p>Ryhmän ohjaaminen ja pedagogiikka 1, 5 op</p> <p>Ryhmän ohjaaminen ja pedagogiikka 2, 5 op</p> <p>Fyysinen ilmaisu 1, 2 op</p> <p>Fyysinen ilmaisu 2, 3 op</p> <p>Näyttelijäntyö 5 op</p> <p>Dramaturgia 5 op</p> <p>Nukenkäsittely 5 op</p> <p>Nukenrakennus 5 op</p> <p>Valosuunnittelu 2 op</p>	<p>English professional skills 3 op</p> <p>Korkeakouluopiskelu ja työelämätaidot 3, 1 op</p> <p>Nukketeatterin historia 5 op</p> <p>Teatterihistoria 3 op</p> <p>Nykyteatterin historia 3 op</p> <p>Projektiopinnot 3, 5 op</p> <p>Projektiopinnot 4, 5 op</p> <p>Näyttämöilmaisu 1, 2 op</p> <p>Näyttämöilmaisu 2, 3 op</p> <p>Devising 5 op</p> <p>Skenografia 5 op</p> <p>Nukketeatterin syventävät opinnot 1, 5 op (valinnainen)</p> <p>Teatterin syventävät opinnot 1, 5 op (valinnainen)</p> <p>Vapaasti valittavat opinnot 15 op</p>	<p>Opettaja oman työnsä tutkijana ja kehittäjänä 5 op</p> <p>Opettajan ammattitaidon perusteet 10 op</p> <p>Korkeakouluopiskelu ja työelämätaidot 4, op</p> <p>Projektiopinnot 5, 8 op</p> <p>Forum-teatteri 5 op</p> <p>Nukketeatterin syventävät opinnot 2, 5 op (valinnainen)</p> <p>Nukketeatterin syventävät opinnot 3, 5 op (valinnainen)</p> <p>Teatterin syventävät opinnot 2, 5 op (valinnainen)</p> <p>Teatterin syventävät opinnot 3, 5 op (valinnainen)</p> <p>Vapaasti valittavat opinnot 10 op</p> <p>Opetusharjoittelu 5 op</p> <p>Taiteellinen harjoittelu 6 op</p>	<p>Työelämä tietous ja yrittäjyys 5 op</p> <p>Korkeakouluopiskelu ja työelämätaidot 5, 1 op</p> <p>Vapaasti valittavat opinnot 5 op</p> <p>Opetusharjoittelu 5 op</p> <p>Syventävä harjoittelu 14 op</p> <p>Opinnäytetyö 25 op</p> <p>Opinnäytetyöseminaari 5 op</p>

Esittävän taiteen koulutus, tanssi

1. vuosikurssi	2. vuosikurssi	3. vuosikurssi	4. vuosikurssi
<p>Suomen kieli ja viestintä 3 op</p> <p>Svenska i arbetslivet, muntlig kommunikation 1 op</p> <p>Svenska i arbetslivet, skriftlig kommunikation 2 op</p> <p>Korkeakoulu- ja työelämätaidot 1, 1 op</p> <p>Korkeakoulu- ja työelämätaidot 2, 1 op</p> <p>Tanssihistoria 1, 2 op</p> <p>Tanssihistoria 2, 2 op</p> <p>Tanssikinesologia 1, 2 op</p> <p>Tanssikinesologia 2, 2 op</p> <p>Tanssi ja musiikki 1, 2 op</p> <p>Tanssi ja musiikki 2, 2 op</p> <p>Tanssi ja liikeanalyysi 1, 2 op</p> <p>Tanssi ja liikeanalyysi 2, 2 op</p> <p>Baletti 1 A 3 op</p> <p>Baletti 1 B 3 op</p> <p>Jazztanssi 1 A 3 op</p> <p>Jazztanssi 1 B 3 op</p> <p>Nykytanssi 1 A 3 op</p> <p>Nykytanssi 1 B 3 op</p> <p>Improvisaatio ja kompositio 1, 3 op</p> <p>Improvisaatio ja kompositio 2, 3 op</p> <p>Taidetanssin opettaminen: lastentanssi 4 op</p> <p>Vapaasti valittavat opinnot 3 op</p> <p>Soolon valmistusprosessi 2 op</p> <p>Soolon esityspankki 3 op</p>	<p>Korkeakoulu- ja työelämätaidot 3, 1 op</p> <p>Tanssihistoria e, 2 op</p> <p>Teosanalyysi 2 op</p> <p>Tanssikinesologia 3, 2 op</p> <p>Tanssikinesologia 4, 2 op</p> <p>Tanssi ja musiikki 3, 2 op</p> <p>Tanssi ja musiikki 4, 2 op</p> <p>Tanssi ja liikeanalyysi 3, 2 op</p> <p>Tanssi ja liikeanalyysi 4, 2 op</p> <p>Baletti 2 A 2 op</p> <p>Baletti 2 B 3 op</p> <p>Jazztanssi 2 A 2 op</p> <p>Jazztanssi 2 B 3 op</p> <p>Nykytanssi 2 A 2 op</p> <p>Nykytanssi 2 B 3 op</p> <p>Improvisaatio ja kompositio 3, 3 op</p> <p>Improvisaatio ja kompositio 4, 3 op</p> <p>Taidetanssin opettaminen: baletti 4 op</p> <p>Taidetanssin opettaminen: nykytanssi 3 op</p> <p>Vapaasti valittavat opinnot 9 op</p> <p>Taidetanssin opetusharjoittelu: lastentanssi 3 op</p> <p>Taidetanssin opetusharjoittelu: baletti 3 op</p>	<p>Työelämä tietous ja yrittäjyys 5 op</p> <p>Opettajan ammattitaidon perusteet, AOKK 10 op</p> <p>Korkeakoulu- ja työelämätaidot 4, 1 op</p> <p>Baletti 3 A 2 op</p> <p>Baletti 3 B 3 op</p> <p>Jazztanssi 3 A 2 op</p> <p>Jazztanssi 3 B 3 op</p> <p>Nykytanssi 3 A 2 op</p> <p>Nykytanssi 3 B 3 op</p> <p>Improvisaatio ja kompositio 5, 3 op</p> <p>Improvisaatio ja kompositio 5, 3 op</p> <p>Opettaja oman työnsä tutkijana ja kehittäjänä 5 op</p> <p>Taidetanssin opettaminen: jazztanssi 3 op)</p> <p>Vapaasti valittavat opinnot 7 op</p> <p>Taidetanssin opetusharjoittelu: nykytanssi 3 op</p> <p>Ryhmäkoreografian valmistusprosessi 3 op</p> <p>Ryhmäkoreografian esitysprosessi 2 op</p>	<p>English professional skills 3 op</p> <p>Korkeakoulu- ja työelämätaidot 5, 1 op</p> <p>Baletti 4, 3 op</p> <p>Jazztanssi 4, 3 op</p> <p>Nykytanssi 4, 3 op</p> <p>Vapaasti valittavat opinnot 11 op</p> <p>Tanssinopettajan työn harjoittelu 8 op</p> <p>Taidetanssin opetusharjoittelu: jazztanssi 3 op</p> <p>Opinnäytetyöseminaari 5 op</p> <p>Opinnäytetyö 20 op</p>

Esittävän taiteen koulutus, teatteri-ilmaisun ohjaaja; sirkus

1. vuosikurssi	2. vuosikurssi	3. vuosikurssi	4. vuosikurssi
<p>Suomen kieli ja viestintä 3 op</p> <p>Korkeakouluopiskelu ja työelämätaidot 1, 1 op</p> <p>Korkeakouluopiskelu ja työelämätaidot 2, 1 op</p> <p>Sirkuksen työturvallisuus ja kiinnitykset 5 op</p> <p>Anatomia ja fysiologia 5 op</p> <p>Akrobatia 1 A 2 op</p> <p>Akrobatia 1 B 3 op</p> <p>Ilma-akrobatia 1 A 2 op</p> <p>Ilma-akrobatia 1 B 2 op</p> <p>Tasapainoilu 1 A 2 op</p> <p>Tasapainoilu 1 B 2 op</p> <p>Jongleeraus 1 A 2 op</p> <p>Jongleeraus 1 B 2 op</p> <p>Liikeilmaisu 1 A 2 op</p> <p>Liikeilmaisu 1 B 3 op</p>	<p>English professional skills 3 op</p> <p>Svenska i arbetslivet, muntlig kommunikation 1 op</p> <p>Svenska i arbetslivet, skriftlig kommunikation 2 op</p> <p>Korkeakouluopiskelu ja työelämätaidot 3, 1 op</p> <p>Sirkuksen historia 1 A 2 op</p> <p>Sirkuksen historia 1 B 3 op</p> <p>Akrobatia 2 A 2 op</p> <p>Akrobatia 2 B 3 op</p> <p>Sirkustekniikan pääläjioinnit 1 A 5 op</p> <p>Sirkustekniikan pääläjioinnit 1 B 5 op</p> <p>Liikeilmaisu 2 A 2 op</p> <p>Liikeilmaisu 2 B 3 op</p> <p>Kehonhuolto 2 A 1 op</p>	<p>Opettaja oman työnsä tutkijana ja kehittäjänä 5 op</p> <p>Opettajan ammattitaidon perusteet 10 op</p> <p>Korkeakouluopiskelu ja työelämätaidot 4, 1 op</p> <p>Akrobatia 3 A 1 op</p> <p>Akrobatia 3 B 2 op</p> <p>Sirkustekniikan pääläjioinnit 2 A 5 op</p> <p>Sirkustekniikan pääläjioinnit 2 B 5 op</p> <p>Liikeilmaisu 3 A 2 op</p> <p>Liikeilmaisu 3 B 2 op</p> <p>Näyttämöilmaisu 3, 3 op</p> <p>Kehonhuolto 3 A 1 op</p> <p>Kehonhuolto 3 B 2 op</p> <p>Sirkusdidaktiikka 1 A 2 op</p> <p>Sirkusdidaktiikka 1 B 3 op</p>	<p>Työelämä tietous ja yrittäjyys 5 op</p> <p>Korkeakouluopiskelu ja työelämätaidot 5, 1 op</p> <p>Akrobatia 4, 2 op</p> <p>Sirkustekniikan pääläjioinnit 3, 5 op</p> <p>Liikeilmaisu 4, 2 op</p> <p>Näyttämöilmaisu 4, 2 op</p> <p>Sirkuksen opetusharjoittelu 3, 5 op</p> <p>Sirkuksen ohjaustyön harjoittelu 2 op</p> <p>Opinnäytetyö 25 op</p>

LIITE 4 Media-alan koulutusohjelman lukusuunnitelma

Media-ala			
1. vuosikurssi	2. vuosikurssi	3. vuosikurssi	4. vuosikurssi
<p>Suomen kieli ja viestintä 3 op Työelämätietous ja yrittäjyys 5 op Liikkuva kuva 5 op Kirjallinen ilmaisu 5 op Digitaalinen kuva ja kuvankäsittely 5 op Media-alan lainsäädäntö ja etiikka 5 op Korkeakoulu- ja työelämätaidot 1, 1 op Korkeakoulu- ja työelämätaidot 2, 1 op Projektin suunnittelu 5 op Projektiopinnot 5 op</p>	<p>English professional skills 3 op Media-alan toimintaympäristö Visuaalinen kulttuuri ja media-analyysi 5 op Svenska i arbetslivet, muntlig kommunikation 1 op Svenska i arbetslivet, skriftlig kommunikation 2 op Korkeakoulu- ja työelämätaidot 3, 1 op Projektiopinnot 8 op Työharjoittelu 10 op</p>	<p>Korkeakoulu- ja työelämätaidot 4, 1 op Projektiopinnot 3 op Vapaasti valittavat opinnot 10 op Työharjoittelu 10 op Menetelmä- ja kehittämisopinnot 5 op</p>	<p>Korkeakoulu- ja työelämätaidot 5, 1 op Projektiopinnot 5 op Vapaasti valittavat opinnot 20 op Työharjoittelu 10 op Opinnäytetyö 25 op</p>
Elokuvan ja animaatio		Vaihtoehtoiset ammattiopinnot	
<p>Yhteiset ammattiopinnot:</p> <p>Käsitönteos, ohjaus ja tuotanto 1, 5 op Käsitönteos, ohjaus ja tuotanto 2, 5 op Kuvaus, kuva- ja äänisuunnittelu 1, 5 op Leikkaus ja liikkuva kuva 1, 5 op Piirosanimointi 1, 5 op Piirosanimointi 2, 5 op Kohtausharjoitus 5 op</p>	<p>Yhteiset ammattiopinnot:</p> <p>Kuvaus, kuva- ja äänisuunnittelu 2, 5 op Leikkaus ja liikkuva kuva 2, 5 op</p> <p>Syventävät ammattiopinnot:</p> <p>Projektinhallinta 5 op Budjetointi ja taloushallinto 5 op Johtaminen ja myyntityö 5 op Lyhytfiikioäskirjoitue 5 op Elokuvan visuaalinen suunnittelu 5 op Fiktioelokuvan leikkaus ja äänisuunnittelu 5 op</p>	<p>3D-animaatio 15 op Audiiodokumentin äänisuunnittelu 5 op Audiiodokumentin käsitönteos 5 op Audiiodokumentituotanto 5 op Digitaalisen ja sosiaalisen median perusteet 5 op Markkinointi digitaalisessa ja sosiaalisessa mediassa 5 op Digitaalisen ja sosiaalisen median tekniikat 5 op Dokumentin perusteet 5 op Dokumentin ennakosuunnittelu 5 op Dokumentituotanto 5 op Asiakirjoittaminen 5 op Selko- ja verkkokirjoittaminen 5 op Mainoskäsitönteos 5 op Markkinoinnin suunnitteluprosessi 5 op Nonprofit-organisaation markkinointi 5 op Ideointi 5 op Mediakasvatuksen perusteet 5 op Mediakasvatuksen toimintamuodot 5 op Mediakasvatuksen käytännöt 5 op Nettitelevisiotuotannon suunnittelu 5 op Uutistuotanto nettitelevisioon 5 op Studio-ohjelma nettitelevisioon 5 op Osallistavan median perusteet 5 op Osallistavan median toimintamuodot 5 op Osallistavan median käytännöt 5 op Animoitava nukke ja lavasteet 5 op Kuvauskalusto ja -tekniikka 5 op Esine- ja nukkeanimointi 5 op Tapahtuman suunnittelu ja järjestäminen 5 op Tapahtuman talous 5 op Tapahtuman toteutus 5 op</p>	
Journalismin yhteiset ammattiopinnot			
<p>Yhteiset ammattiopinnot:</p> <p>Uutis- ja toimitustyön perusteet 5 op Radiohaastattelu 5 op Videohaastattelu 5 op Uutislihetys 5 op</p> <p>Syventävät ammattiopinnot:</p>	<p>Yhteiset ammattiopinnot:</p> <p>Monimediajournalismi toimituksessa 5 op Videoreportaasi 5 op</p> <p>Syventävät ammattiopinnot:</p> <p>Yhteisöviestinnän perusteet 5 op Yhteisöviestinnän tavoitteet ja toimintamuodot 5 op Yhteisöviestinnän kehittäminen 5 op Radiojuontaminen 5 op Suora radiolähetys verkossa 5 op Monimediajournalismin kehittäminen toimituksessa 5 op</p>		
Mainonnan suunnittelun yhteiset ammattiopinnot			
<p>Yhteiset ammattiopinnot:</p> <p>Markkinoinnin perusteet 5 op Markkinointiviestinnän perusteet 5 op Graafisen suunnittelun ja luovan kirjoittamisen perusteet 5 op Luova suunnittelutiimi</p> <p>Syventävät ammattiopinnot:</p>	<p>Yhteiset ammattiopinnot:</p> <p>Konseptisuunnittelu 5 op Kampanjan suunnittelu 5 op</p> <p>Syventävät ammattiopinnot:</p> <p>Visuaalinen retoriikka 5 op Graafinen teknologia 5 op Typografinen suunnittelu 5 op Kielen ilmiöt 5 op Mainoskieli 5 op Soveltava mainoskirjoittaminen Projektinhallinta ja johtaminen 5 op Budjetointi ja taloushallinto 5 op Johtaminen ja myyntityö 5 op</p>		

LIITE 5 Musiikin koulutusohjelman lukusuunnitelma

Musiikin koulutusohjelma

1. vuosikurssi	2. vuosikurssi	3. vuosikurssi	4. vuosikurssi
<p>Musiikin hahmottaminen 10 op Musiikkiteknologia 5 op Projektin suunnittelu 5 op Suomen kieli ja viestintä 3 op English professional skills 3 op Korkeakoulu- ja työelämätaidot 1, 1 op Korkeakoulu- ja työelämätaidot 2, 1 op Instrumenttipedagogiikka 1, 5 op Instrumentti- /lauluopinnot 15 op Yhteissoitto- /laulu 5 op Musiikin pedagogiikka 1, 5 op Vapaan säestyksen perusteet 5 op Soitinnus C 5 op Soitin- ja lauluopinnot 1, 10 op Vapaasti valittavat opinnot 5 op Musiikkialan työharjoittelu 2 op</p>	<p>Musiikin hahmottaminen 10 op Työelämätietous ja yrittäjyys 5 op Svenska i arbetslivet, muntlig kommunikation 1 op Svenska i arbetslivet, skriftlig kommunikation 2 op Korkeakoulu- ja työelämätaidot 3, 1 op Instrumenttipedagogiikka 2, 5 op Instrumentti- /lauluopinnot 15 op Yhteissoitto- /laulu 5 op Musiikin pedagogiikka 2, 5 op Vapaa säestys D, 5 op Säveltapailu B, 5 op Soitin- /lauluopinnot 2, 10 op Vapaasti valittavat opinnot 10 op Musiikkialan työharjoittelu 6 op</p>	<p>Opettajan ammattitaidon perusteet, AOKK 10 op Korkeakoulu- ja työelämätaidot 4, 1 op Instrumenttipedagogiikka 3, 5 op Instrumentti- /lauluopinnot 15 op Yhteissoitto- /laulu 5 op Musiikin pedagogiikka 3, 5 op Musiikin kirjoittaminen 5 op Säveltapailu A 5 op Soitin- /lauluopinnot 10 op Vapaasti valittavat opinnot 10 op Musiikkialan työharjoittelu 9 op Opettaja oman työnsä tutkijana ja kehittäjänä AOKK 5 op</p>	<p>Korkeakoulu- ja työelämätaidot 5, 1 op Instrumenttipedagogiikka 4, 5 op Instrumentti- /lauluopinnot 16 op Yhteissoitto- /laulu 5 op Musiikin pedagogiikka 4, 5 op Musiikkianalyysi B 5 op Musiikkiteknologia B 5 op Soitin- /lauluopinnot 4, 11 op Vapaasti valittavat opinnot 5 op Musiikkialan työharjoittelu 3 op Opinnäytetyö 25 op</p>

LIITE 6 Excel-mallitaulukko kurssien suunnitteluun

	Elo	Syys	Loka	Marras	Joulu	Tammi	Helmi	Maalis	Huhti	Touko	Kesä	Heinä
Kurssin nimi, op												
Kurssi 1												
Kurssi 2												
Kurssi 3												
Kurssi 4												
Kurssi 5												
Kurssi 6												
Kurssi 7												
Kurssi 8												

Kurssin nimi ja opintopisteiden määrä kirjoitetaan taulukkoon Kurssin nimi, op-otsikon alle. Kuukaudet maalataan täyttövärillä kurssin keston mukaisesti.